

ELOFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy óra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy óra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyilttér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, október 21.

Mai számunk főbb közleményei:

Kétféle fizetésrendezés.
Az Ara:—Nagykikindal vasut megnyitása.
Dezavualták a haditengerészet vezetőjét.
Wellmann „rossz vice.”
Az aradi tereplovagló-verseny.
Megakadályozott esküvő.
Erzsébet királyné gyilkosának öngyilkossága.
Rosszabbodás a szerb trónörökös állapotában.
Csalás levélbélyegekkal.

Montecuccoli bajban.

Arad, október 20.

Kossuth Ferenc és Apponyi Albert gróf, valóságos belső titkos tanácsosok, nemkülönbén Batthyány Tivadar gróf, a kinél csak hajszálon mult, hogy titkos tanácsos legyen, bizonyára megdöbbenéssel vették tudomásul, a mi ma a delegáció tengerészeti albizottságában történt. Ezek az események igazán elképzelhetetlenek voltak olyanok előtt, a kik maguk is kormányviselt emberek, vagy életük egy részét, mint kormánypárt-vezérek töltötték el; különösen, ha azok a katonai kérdések kuruc-lovain ügettek be annak idején a kormányhatalom mezőire.

Történt ugyanis, hogy a delegáció nyílt ülésén a nemzeti munkapárt tagjai, azok a hatvanhetesek, akik a függetlenségiak szerint „Bécsnek mindent megszavaznak,” s a kiknek politikája a „lemondás politikáját” jelenti, — a legélesebb támadást intézték a hadi-

tengerészet vezetője, Montecuccoli gróf ellen, a ki a delegáció fölhatalmazása nélkül Trieszben két Dreadnoughtot csináltatott. Sőt több történt: maga a magyar miniszterelnök, Khuen-Héderváry jelentette ki, hogy a tengernagy önkényes eljárásáért nem vállal felelősséget, s tiltakozik az ellen, hogy abból az országra bárminő kötelezettség háruljon.

A válságok szele fujt keresztül az üléstermen, amikor a magyar miniszterelnök ezt az erélyes visszautasítást tette. Hasonló kormány-nyilatkozatra, amely nyílt ülésen történt, csak egyre emlékezünk. Az se a függetlenségi miniszterek idején történt. Tisza István gróf mint miniszterelnök utasította vissza a képviselőház nyílt ülésén Körber osztrák miniszterelnöknek, mint „előkelő idegennek” a magyar politikába ártó nyilatkozatait. Most is nyílt ülésen, a bizottság plénuma előtt történt, hogy a miniszterelnök a közös kormány egy tagjának intézkedését, amely hijával volt az alkotmányos előfeltételeknek, dezavualta és visszautasította. Hogy milyen következményei lesznek ennek az ülésnek, e pillanatban még nem tudni. De a miniszterelnök bizonyára érezte a rája háruló felelőség sulyát, s bizonyára alaposan ítélte meg Montecuccoli cselekvéseit, a mikor azok ellen, a magyar parlament többségének képviselőivel együtt, vétőt emelt.

Nem kevés merészség is kellett ahhoz, hogy a haditengerészet vezetője olyan óriás kiadást jelentő vállalkozást, mint a minőt két Dreadnought építése jelent, a monarkia egyik kormányának tudta nélkül, egyszerűen az „utólagos jóváhagyás” reményében és fejében csináljon meg. Ilyen módon akár el is lehetne adni az ország valamely darabját. A mig a parlamentek a kisebb dolgokban a legszigorubb ellenőrzést végzik, a mig a százerek és kisebb összegek fölött lelkiismeretük szerint határoznak, — az a millió-tömeg, a mennyibe két tengeri páncélos szörny kerül, egyszerűen Montecuccoli szavától, elhatározásától függ. S mert neki ugy tetszett, hogy mindakettő Auszriában, a magyar ipar teljes mellözésével készüljön, — elég, ha a magyarokra a fizetés kötelezettsége fog esni, — hát az ugy történt.

Ez ellen tiltakozott ma a magyar kormány feje s foglalt állást a magyar képviselőház többsége. Nekünk magyaroknak nincsenek tengerentuli érdekeink; az örültséggel határos tehát, ha mi a Dreadnought-építő nagyhatalmak versenyébe keverődünk. Azokat utól ugy se érhetjük, magunk azonban elvérezhetünk a nagy erőlködésben.

A tengerészeti albizottság ülésén történtek mindenesetre eleven cáfolatot adtak arra a vádra, mintha a nemzeti munkapárt Bécsesél, a közös

Hogy gyilkolták meg Erzsébet királynét?

— Luccheni halála alkalmából. —

Írta: Sztáray Irma grófnő.

(Most, hogy meghalt a genfi fegyházban Luccheni Luigi anarohista, aki kioltotta az életét Erzsébet királynénak, érdekesnek tartjuk közölni azt, hogyan ölték meg Magyarország Nagyszászonyát.)

Genfba érkezünk és megszállunk a Hotel Beau Rivage ban. Megbeszéljük, hogy egy órai pihenés után megyünk város nézni. Így is történt. Az utcák igen gyéren voltak világítva, mert a villany elromlott. A Rhone partján haladva, betértünk Dimier-hez, hol egy gyönyörű asztalkát vásárolt a királyné Valéria főhercegnőnek karácsonyra; de mert inkognitóját nem skarta elárulni, ugy rendelkezett, hogy ne küldjék lakására, hanem én majd intézkedek felőle holnap, ha betérek fizetni. Észrevelte ő felsége, hogy közben magyar beszédünket a személyzet feltűnő kíváncsisággal hallgatja és megkérdezte velem az egyik kis asszonyt, hogy mit gondol, milyen nyelven beszélünk. Ez némi tétovázás után azt felelte: azt hiszem, dánul. „Hát olyan csunyanak hallja ez a mi nyelvünket, indigaálódott ő felsége, most már csak azért se mondja meg neki, hogy milyen nyelven beszélünk.” Aztán kifordulva a boltból, továsietünk a Rhone mentén.

Szeptember 10-ike volt gyónó napom. Siettem a templomba. Reggel pont kilenc órakor jelentkez-

tem a királynénál. Épen fészülködését végezte. Jó kedve és friss arczinéből azt következtettem, hogy jobb éjszakája lehetett, mint nekem, de mikor elmondtam neki, milyen nyugtalanul aludtam s hogy idegesen és fáradtan ébredtem, ő felsége is passzara fogta a dolgot:

— Fáradt nem vagyok, de én is alig aludtam. Egy darabig valami olasz énekeseket hallgattam, később a világító-torony zavart folyton változó színeivel és nem tudtam magam rávenni, hogy fölkeljek és becsakjam az ablakot. Talán ugy két óra körül aludtam el, de akkor, ami sohasem történt velem, rémülten följöttem. A magasan álló hold teljes fényével ömlött arcomba, miközben ágyam és az egész szoba misztikus világításban uszott. Aztán már nem is birtam elaludni.

Miatán apróbb megbizásokat adott, melyeket a városban kellett végeznem, megkérdeztem ő felségét, megmarad-e azon terve mellett, hogy hajón tér vissza Caux ba.

— Igen, egy óra negyven perckor indulunk. A személyzet menjen a tizenkét órai vonattal, mert nem szeretem a nagy fölvonulásokat. Egy szóval: minden ugy marad, ahogy meg volt határozva. Tizenegykor elhagytuk a hotelt. Végigsétáltunk, de nagyon lassan a Quai du Mont Blanc on. Ő felsége élvezettel sütkezett a napfényben, gyönyörködött az utcán tova hullámzó forgatagban; de rajtam erőt vett a nyugtalanosság s figyelmeztettem, hogy ideje lesz a hotelbe visszatérni és fölkészülni az utazashoz. A Beau Rivage hoz érve, ő felsége szobájába vonult, hogy fölöltözzék. Nekem ugy tetszett, hogy tovább időzik bent a kel-

leténél s emiatt szinte érthetetlen idegesség fogott el. Ha letalálunk késni, teljesen magunkra maradunk itt, mert a személyzet, egy lakáj kivételével, már elutazott. Nem tudtam bevárni, mig kijön, bebementem hozzá és megkértem ő felségét, hogy miután a hajó kapitánya nem tudja, hogy utazni akar, küldjék előre a lakájt, hogy tartóztassa a hajót, ha netán érkezésünk előtt akarna elindulni. Ez megtörtént. Ezalatt a királyné látható élvezettel fogott hozzá egy pohár tej megivásához.

— Felsőg, szólam, már egy óra harminc perc van, induljunk, lekésünk.

De ő most teljes nyugalommal kiöblítette a poharat, melyből ivott, azután végtelen kedves mosollyal nyugtatta át nekem. „No, no, Irma, előbb kósója meg ezt a kitűnő tejet”.

A pohár reszketett a kezemben és ideges remegés fogott el, mialatt ittam belőle. Képtelen voltam kinni.

— Talán rosszat tesz magának, — kérdé, mialatt csodálkozva nézett reám.

— Nem, felség, csak nyugtalan vagyok, félek, hogy lekésünk. — Végre felkésült.

Most élénken azétnézett a szobában és indultunk. Két alakra emlékszem, kik mélyen meghajoltak a kijárat előtt. Talán a hotel tulajdososa és a portás lehettek.

Egy óra harmincöt perc volt pontosan, mikor a kapun kiléptünk.

Jó isten! hogy a reá következő öt perc nem tudott kiesni a Te időd folyásából!

A tó partján haladtunk előre, az én talpam alatt égett a föld. Épen a Braunschweigi herceg

ügyekkel szemben az alázatos és engedelmes többség álláspontját képviselné. Ha Bécsben számítottak volna, alaposan kiábrándulhattak ebből. A minthogy súlyos kiábrándulást jelentett a mai ülés a koalíció volt minisztereire is, akik ilyesmit sohase mertek volna tenni. Ha eszükbe jutott, hogy milyen készséges, engedelmes kurucai voltak ők a közös kormányának, bizonyára azt gondolták: hát a miniszterelnöknek is szabad igazat mondani? Milyen változása az időknek...

Kétféle fizetésrendezés.

— A szervező-bizottság ülése. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 20

Ma délután kezdette meg a szervező-bizottság több napra terjedő üléseit és a városi tisztviselők fizetésrendezésének ominozus ügyével foglalkozott. Tavaly novemberben már határozatot hozott e tárgyban a törvényhatósági bizottsági közgyűlés és a tisztviselők még ma sem élvezik a javított fizetéseiket. Ma sem lépett életbe az új szabályzat, noha a szervező-bizottság ma is ugyanast az álláspontot foglalta el, mint a melynek alapján ezelőtt másfél esztendővel a fizetés rendezést megcsinálta.

Most sem tett egyebet, minthogy a jelenleg szolgáló tisztviselők fizetésrendezésénél tekintetbe veszi az összes lehetséges és lehetetlen, protekciós szempontokat és kegyeket oszt és elvon, a jövőre vonatkozólag pedig a belügy-miniszteriumnak az ötvenezer korona állami-gélyt leküldő rendeletében foglalt elveket alkalmazza szigorúan és a városi tisztviselők dotációját olyan keretekben, olyan osztály és fokozat beosztással tervezi, mint a minőt a vármegyei fizetési szabályrendelet szab meg.

Nagyon helyes, ha a most szolgáló tisztviselők érdemeit, munkásságát, szolgálati idejét és minden egyebet honorálni kíván a bizottság, de ne feledje, hogy ezt az elvet az egész vonalon egyenlően, tekintet nélkül a személyre, érvényesíteni tartozik. Mert csak ennek fejében kérhető a törvényhatóságtól a fizetésrendezésre megszabott összeg felemelése és egyúttal a nyugdíj terhek szaporításának a megsza-

vázása. Ha a bizottság úgy találja helyesnek, hogy a most szolgáló hivatalnokok megélhetésért a városnak nagyobb áldozatot kell hoznia, mint a jövő tisztikaráért, akkor bizonyítsa be a törvényhatóság előtt, hogy csakugyan elvi és nem személyes szempontok vezetnek.

A mai ülése a bizottság még nem foglalkozott a tulajdonképeni rendezési tervvel. Csak a múlt évben elfogadott tervre érkezett belügyminiszteri észrevételeknek megfelelő javításokat eszközölte. Általános szabályokat állított fel az osztályba sorozás, előléptetés és nyugdíjazásra, fizetés-folyósítás és beszüntetésre vonatkozólag. Tárgyalta továbbá azokat az intézkedéseket, melyeket átmenetileg, a ma szolgáló tisztviselők jogainak megóvása céljából kell megtenni. Sok esetben meg fog történni, hogy az új fizetési szabályzat értelmében kisebb illetménye lenne némely tisztviselőnek, mint most van. Ezért kimondotta a bizottság, hogy ezen az állapoton a nyugdíjba beszámító pótlékkal segít és ez a pótlék akkor is megilleti a tisztviselőt, ha valamely fizetési osztály magasabb fokozatába lép elő.

Holnap tárgyalja a bizottság először azokat a fizetési táblázatokat, melyek a miniszteri utasításnak megfelelően, az országos érvényűnek tekintendő séma szerint állapítják meg a fizetéseket, azután egy külön tervezetet készít a jelenleg szolgáló alkalmazottakra, amelyben többféle pótlék útján emeli a városi fizetéseket a miniszter által szabott korlátok fölé. Minden egyes tisztviselő fizetése, járandósága, pótléka és egyéb illetményei részletes megvitatás alá kerülnek és minden egyes fizetést külön külön állapítanak meg.

Eme eljárásnak megfelelően aztán a kétféle fizetésrendezési tervezetet két határozati javaslattal terjesztik a közgyűlés elé és ennek két határozatot kell hoznia. A miniszter ugyanis csak az esetben hagyja véglegesen jóvá a rendezést — mondották Varjassy Lajos polgármesternek a miniszteriumban — ha a törvényhatóság nem lépi túl a miniszteri rendelet kereteit.

A főszámvevő és adóügyi tanácsnok már a mai ülésen előzást tettek arra, hogy ez a bifurkáció megváltoztatja a költségvetést és emelni fogja a pótlékokat.

Az Arad—Nagykikindai vasút megnyitása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 20

A Nagykikinda—Perjámos és zombolya—lovri új vasútvonalak most adták át a forgalomnak. Az ünnepélyes megnyitáson Návay Ernő vasuti és hajózási felügyelő, mint a kereskedelemügyi minisztérium kiküldött biztosa, Sztankovits Miklós aradi Máv. üzletvezető, Uray üzletvezető-helyettes, Liptovszky felügyelő, Müller József helyettes postagármester, az államvasut és a vállalat főmérnökei és osztálymérnökei vettek részt, akikhez Bogdán Zsivkó dr. országgyűlési képviselő, mint a vasúttársaság igazgatóságának tagja, továbbá Horváth Zoltán dr., Fóris József, Talits Károly és Sztójánovits Vazul járási főszolgabírók, nemkülönben számos meghívott vendég csatlakozván, az első vonat e hó 17-én, a reggeli órákban a zombolyai állomásról utnak indult. Az állomásokon, ugyancsak: Grabác, Csátád, Bogáros, Lovrin, Pészak, Perjámos, Kis-ősz, Nagykomlós és Nákófalván, ünnepélyes és igen lelkes fogadtatásban részesült a kiküldött bizottság, az örvendező községbeli lakosoknak apraja-nagyja által. Kivonult a községek tanulóifjúsága, tüzoltósága, a községi előjáróságok és fehér ruhás lányok zeneszó mellett koszorúzták meg az első vonatot. Több helyen lelkes beszédek is tartottak, melyekkel örömeiknek és hálájuknak adtak kifejezést:afelett, hogy az új vasút nyolc hónappal a kitűzött határidő letelte előtt adatott már át a közforgalomnak, ami főleg Scheiber vasútépítő főmérnöknek érdeme.

Az első vonaton Nagykikindára beérkezett nagyszánu vendégsereg ezután délután öt órakor a Nemzeti Szálló éttermében diáklakomára gyűlt egybe, ahol is mint a vállalkozó vasútépítő cégnek vendégeit pazarul megvendégelték. Pezsgőbontás után elsőnek szólásra emelkedett Bogdán Zsivkó dr. országgyűlési képviselő, aki landolatos beszédben méltatta az új vasuti vonal gazdasági és kulturális jelentőségét és Návay miniszteri biztost éltette. Majd Návay miniszteri biztost szólásra és megköszönve a róla történet megemlékezést, azt kívánja, hogy az érdekelt községek az új

szobra mellett haladtunk, midőn a királyné vidáman, mint a gondtalan gyermek, aki nem állja meg szó nélkül, ha valami a szemébe ötlök, rámutat két fára: Nézze Irma, virítanak a gesztenyefák. Schönbrunnban is vannak ilyen kétszer virágzó s a király azt írja, hogy azok is virágban vannak.

— Felség, a hajó jelez — szóltam s önkéntelen olvastam utána a csöngetésre következő tompa kondításokat... egy... kettő...

E pillanatban jóval előtűnk meglátok egy embert, ki mintha kergetődnék, egy nőtől a mögött kiugrik és a legközelebbi másikhoz rohan; innen átsap a tó melletti vasrácsoshoz, majd újra egy fához s ekként a gyalogjárót keresztül-kasul cikázva, felénk közeledik. Hát még ez is tartóztat! gondoltam, önkénytelen követve őt tekintetemmel, mikor ez újból a vasrácsot éri és onnan elugorva, rózsut felénk iramlík.

Önkénytelen tettem egy lépést előre s így fedtem előtte a királynét, de ez most úgy tesz, mint aki nagyot botlik, előre lódul és ugyanekkor öklével a királynéhoz sujt.

Mintha villám sujtotta volna, hangtalanul hanyatlott hátra a királyné; és én lelkemet vesztve, egyetlen kétségbeesett kiáltással hajoltam fölébe.

Isten atyám! ha egykor színed előtt állok, számolván a lelkemmel, te megemlékezel e rettenetes pillanatról!

A halál minden kinja átvonaglott rajtam s bé-

nult ajkaim helyett, lesújtott lelkem riadozva kiáltott megváltó fiadhoz könyörületért.

És ekkor azt hittem, az ég nyílik meg nekem.

A királyné fölemelte szemét, szétnézett, tekintetéből látszott, hogy tiszta öntudatánál van s aztán támogatásommal lassan fölemelkedett a földről.

Egy kocsisembar volt ebben segítségemre, áldja meg érie az Isten!

Csodának tetszett, amint most kiegyenesedve ott állt előttem. Szemei fényltek, arca kipirult, gyönyörű hajfonatai az eséstől megbomladozva, lazán font koszorúként körítették fejét. Kimondhatatlanul szép és fenséges volt.

Az öröme vált ijedtség elfuladt hangján kérdeztem tőle: Mit érez felséged? Nem történt baja? „Nem — felelt mosolyogva — semmi bajom sem történt!”

Hogy abban a megátkozott kézben tör is volt, e pillanatban sem ő, sem én nem sejtettük.

Ezalatt minden oldalról összefutottak az emberek s a brutális támadáson szörnyűködve, részvétellel tudakolták ő fenségétől, hogy nom esett-e baja?

Ő a legszivesebb nyájassággal s kinek-kinek a saját nyelvén: németül, franciául, angolul köszönte meg a szivesességét, erőitve, hogy semmi baja sincs és szives készséggel engedte meg, hogy beporosodott selyemruháját a kocsis végigkefélje.

Eközben odaért a Beau-Rivage portása, ki a kapuból látta a rettenetes jelenetet és sürgőseleg kért, hogy térjünk vissza a hotelbe.

— Miért? — kérdé a királyné, miközben háját igazgatta — hiszen nem történt semmi, inkább siessünk a hajóra.

Ezzel, bár háját rendbehozni nem igen sikerült, feltette kalapját, fogta legyezőjét és ernyőjét, a közönségnek nyájasan köszönt és megindultunk.

— Mondja, mit akart tulajdonképen ez az ember? — kérdé utközben.

— Melyik, felség, a hotel portása?

— Nem, az a másik, az a rettenetes ember.

— Nem tudom, felség, csak azt tudom, hogy egy elvetemedett gonosznak kell lennie.

— Talán az órámat akarta elvenni? szólt egy kis gondolkodás után.

Frissen, ruganyosan járt mellettem; tartásán nem látszott töröttség, karomat nem fogadta el.

Kis idő múlva felém fordult:

— Ugy e most sápadt vagyok?

— Egy kissé — feleltem — talán az ijedtségtől!

Eközben a portás utánunk eredve, mellém került s azt újságolta, hogy a gonosztervöt elfogták.

— Mit mond? — kérdezte a királyné.

Felelet közben rápillantva, láttam, hogy arca fájdalmasan elváltozik. Ijedten kértem, hogy mondja meg igazán, mit érez, nincs-e fájdalma s mialatt látszólag könnyen haladt előre, halálos aggodalommal csüngtem minden lépésén.

— Azt hiszem, a mellem fáj egy kicsit — szólt — de nem vagyok bizonyos benne.

A kikötőbe értünk. A hajóhídon még könnyű

vasut folytán minél magasabb kulturális és közgazdasági színvonalra emelkedjenek. Müller József polgármester helyettes a város nevében üdvözlöi a vendégeket; Brevisz Vilmos grabáci plébános, igen szellemes tószóban a jelenlevő hölgyeket köszöntötte fel.

Óriási tetszés és tapsviharral fogadta az emelkedett haragultatú vendégsereg Sztarkovits Miklós, aradi üzletvezetőnek lendületes beszédjét, melylyel vasutainknak negyven évi szolgálati ideje alatt való fejlődését és óriási haladását esemeli és az ezen téren való további haladásra ösztönöz. Türk Marcell dr. a vasutat építő mérnöki kart és munkásait életette. Tullits zombolyai főbíró Kintzig főmérnök nejét köszöntötte fel és Bordán Zsigmond dr. képviselőt, utóbbit mint a vasut kezdeményezőjét. Ugy értjük, hogy négy hét múlva megnyílik már a Marospart-ujaradi vonalrész is.

Dezavuáltak

a haditengerészet vezetőjét.

(Felhatalmazás nélkül épült óriás hajók. — A magyar kormány nem vállal felelősséget.)

Távirati tudósítás.

Arad, október 20.

A magyar delegáció tengerészeti albizottságában ma nagy jelentőségű esemény történt. Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök kijelentette, hogy neki nem volt tudomása a két *Dreadnought* építéséről és nem is vállal felelősséget azért a magyar kormány, hogy Montecuccoli gróf tengernagy felhatalmazás nélkül rendelte meg a hajókat. Politikai körökben óriási felzúdulást keltettek a miniszterelnök szavai és azt hiszik, hogy igen messze menő következményei lesznek annak, hogy a kormányelnök dezavualta a haditengerészet vezetőjét.

(Hadihajók építése felhatalmazás nélkül.)

Ma délelőtt 10 órakor a közös ügyek tárgyalására kiküldött magyar országos bizottság tengerészeti albizottsága Dániel Ernő báró elnöklésével ülést tartott.

Jelen voltak a közös miniszterek közül Schönaich közös hadügyminiszter, Burián közös pénzügyminiszter és Montecuccoli tengerészeti parancsnok, a magyar kormány részéről pedig Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök, Lukács László pénzügyminiszter, Hazai Samu honvédelmi miniszter, valamint Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter.

Az ülés megnyitása után Rosenberg Gyula előadó a következő beszédet tartotta:

— A haditengerészetre vonatkozó hat rendbeli előterjesztés utasítottatott hozánk előzetes tárgyalás a jelentéstétel céljából. Ezek az előterjesztések tartalmuknál fogva méltán igénylik, hogy azokkal a szakszerű tárgyalások előtt általánosságban is foglalkozzunk, mert ha a rendes és rendkívüli szükséglet a természetes emelkedés által indokolt csekély eltéréssel az eddigi keretekben mozog is és 66.737,210 K. előirányzattal a megelőző évi 63.457,860 K. val szemben csak 3.219.350 K. emelkedést mutat, ez ne tévesszen meg senkit tengerészetünk költségvetésének mikénti alakulása tekintetében. Az az 54 millió, vagy legalább is annak túlnyomó nagy része, a mely mint egyszeri rendkívüli szükséglet kéretik és a melynek igénybevétele azon kétes és háboru veszélyével fenyegető politikai helyzetet indokoltat, amely az 1908. év utolsó hónapjában és az 1909. év elején uralkodott, oly tételeket tartalmaz, oly szükségletek kielégítésére irányul, a melyek tulajdonképen csak nagyon kis mértékben folyományai a rendkívüli helyzetnek és háborura való gyors készülődésnek, hanem oly kiadások, melyek természetüknél fogva a normális költségvetés keretébe volnának beilleszthetők.

A rendkívüli helyzet csak egy jól kínálkozó alkalom volt, hogy részben előre igénybe vétessék, részben most kéressék és pedig a rendes költségvetés keretén kívül azon hitel, melyről tengerészetünk alakulása folytán tudni lehetett, hogy rendkívüli helyzet nélkül is mihamarabb elérkezik az időpont, midőn az engedélyezett eszközöknek a keretekhez mért elégtelenségénél fogva ilyen nagyobb mérvű rendkívüli hitelhez kell folyamodni.

Az előttünk fekvő költségvetésben haditengerészetünk továbbfejlesztésének számsze-

rinti nyomait nem találjuk. Ez a költségvetés nagysága dacára azon ritka költségvetések egyike, hol új hadihajók építése provideálva nincs és ama bizonyos 54 millióban sem foglaltatik új hadihajó építésére költség, hanem abban is csak a már rég megszavazott hadihajók elkészítésének gyorsítása folytán szűkeégett nagyobb költségek kéretnek. És mégis mindvégig tudjuk secret de Policie-nelle, hogy tengerészetünk vezetősége kemolyan foglalkozik egy modern új csatahajó-divízió és ennek tartozékát képező hajók építésének tervével és előkészítésével és én csak kötelességet teljesítek, ha azon kérdést intézem haditengerészetünk vezetőségéhez, hogy abban a helyzetben van-e és nem tartaná-e helyénlevőnek, hogy — minket — terveit illetőleg már most tájékoztasson. Ha azonban ezen tervek és előkészületek még nem volnának abban a stádiumban, hogy már most megadhasa a kívánatos és részletes felvilágosításokat, egy precíz kérdést mégis tenni vagyok kénytelen, melyre nézve a parlamentáris ellenőrzés és a költségvetési jog sérletlen megővése szempontjából tiszteletteljesen, de határozottan választ kérek.

Miként említeni volt szerencsém, a jelen költségvetés új hajók építésére költséget nem kér. Mindennek dacára nem titok, minden érdeklődő tudja, hogy azon trieszti hajóépítő-cég, mely tengerészetünk hajóinak építésénél rendszeresen igénybe vétetik, a *Stabilimento Tecnico* két új nagy tengeri csatahajót u. n. *Dreadnought*-ot épít és pedig min az szintén köztudomásu, haditengerészetünk által készített vagy helyesnek elfogadott tervek alapján. Senki sem kétkedik abban, hogy ezen hajók a mi tengerészetünk számára készülnek, hisz e hajók építése, mint az osztrák-magyar haditengerészet lényeges megerősödése, már az angol alsóházban is szóba került. Miután e hajók megrendelésére költségek eddig megszavazva nincsenek, most ilyenek nem is kéretnek, szükséges, hogy e hajókhoz való, ha szabad magamat így kifejeznem, jogi viszonyunk itt egyszer autoritativ tiszttáztassék, amiért is kérem ő nagyméltóságát a tengerészet vezetőjét, hogy erre vonatkozólag a szükséges felvilágosításokat nekünk megadni sziveskedjék.

lépésekkel jött mellettem, de amint a hajóra léptünk, hirtelen megszédült: „Most a karját!” tördelte elfúló hangon.

Akaroltam, de nem bírtam föntartani; fejt a mellemhez szorítva, rogytam térdre a padlón. Orvost! orvost! vizet! kiáltottam a segítségemre siető lakáj felé. A királyné halotthalványan, eszűköt szemekkel feküdt karjaim között. A lakáj és mások rohanva jöttek a vízzel. Mikor meglocsoltam arcát és halántékát, szembéjai felnyitak és én mögöttük ott láttam a halált.

Sokszor láttam és most fölismertem a megüvegesedő szemekben.

Ez a szörnyű suly, mely mintha a föld alá akarna nyomni, az ő sulya; ez a hidegség, mely a szívemet megdermeszti, az ő hidegsége. Szív-szélhűdésre gondoltam. Ekkor egy ar figyelmeztetett, hogy a gép közelében vagyunk és jobb volna a hölgyet a fedélzetre vinni, hol túlán magához tér. Két or segítségével föl vittük tehát a fedélzetre és végigfektettük egy padon.

— Orvost, orvost. Nincs orvos a hajón? — kiáltottam a körülünk állók felé, mire egy ur lépett hozzám és fölajánlta a felesége segítségét, ki félig-meddig orvos és ért a betegkezeléshez. Madame Dardelle vizet, eau de cologne-t hozott és azonnal hozzá látott a királyné élesztéséhez. Ő rendelkezett. Én föl vágtam fűzőszinérjait, mialatt egy irgalmas nővér homlokát dörzsölte eau de cologne-al.

Közben a hajó megindult; de ingása dacára észrevettem, hogy a királyné emelkedni igyekszik, hogy fűzőjét lehúzhassa alóla. Most étherbe mártott cukorkát tettem fogai közé s a remény egy

sugara esillant föl bennem, mikor meghallottam, hogy egy-kettőt harap rajta.

A mozgásban levő hajón hűvös szellő járt, hozzájárulván, hogy az iszonyu kétségek közt folyt élesztés eredménynyel járjon. A királyné lassan felnyitotta szemét és pár pillanatig úgy feküdt ott, szertérvédező tekintettel, mint aki tájékozást keres aziránt, hogy hol van és mi történik vele. Erután lassan emelkedett és felült. Eközben ketten segítettük és ő az idegen hölgy felé fordulva, hallhatóan mondta: „Merci”. A lélek, mely ott áll a meggyén, hol az üdvösség országa határos a kőr-hozatával és várja, melyik nyílik meg neki, az érezhet olyat, mint én e pillanatban. Egy biztató sugara hült reám felülről a világosságnak, de lelkem már érzi a sötét hullámok hideg szelét, sejti, hogy jön a tengerészcsaka. A királyné bár megült a maga erejéből, nagyon megtörtnek látszott. Szemei fátyolozottak voltak és ingatagon tévőzva hordozták szomorú tekintetét. A hajó közönsége, mely eddig körülünk csoportosult, hátra-húzódott s csak négyen maradtak a királyné körül: Madame Dardelle, az apáca és a hű lakáj, Zeilert, kinek magyarul adhattam utasításaimat. A királyné előtt térdelve, feszülten figyeltem arcára és föl-főlködtam kegyelemért az éghez. Tekintete az eget keresve, majd a Dant du Midia akadt meg s lassan lecsusza, megpihent rajtam, hogy mindörökké bevésődjék a lelkembe.

— Hát most mi történt velem? — Ezek voltak utolsó szavai; ekkor eszméletlenül lehánytatott. Tudtam, hogy haldoklik. — Levágtam Mária-kongregáció érmemet nyakamról s a szive fölé tettem és kértem a Szent Szűzet, hogy

készítse el lelkét a nagy utra. — Consolatrix afflictorum!

Eközben Madame Dardelle étherrel élesztette. A királynén egy kis fekete selyem figaro volt, melyet, hogy ezzel is könnyítsünk rajta, a meliét szét akartam nyitni. Mikor ennek összetartó szalagjait szétszakítottam, alatta a batiast inget, a szív közelében egy ezüst forint nagyságu barna foltot vettem észre. Mi ez?! — Egy pillanat múlva világosan állt előttem a megdermesztő valóság. Az inget félrehuzva, a szív táján egy kis háromszögletű sebet fedeztem föl, melyhez egy esépp aludt vér tapadt.

Luccheni agyonszurta a királynét.

Cselekedni kellett. Odakérettem a hajó kapitányát.

— Uram — szóltam hozzá — hajóján Erzsébet osztrák császárné, Magyarország királynéja halálos sebben fekszik, nem szabad őt orvosi és lelki segítség nélkül meghalni hagyni; kérem, forduljon azonnal vissza.

A kapitány szó nélkül engedelmeskedett és Genfnek vett irányt.

Most két sürgőnyt irtam, Berzeviczynek és Kromárnak. Ezeket Dardelle ur vette át, hogy partot érve, azonnal feladja.

A királyné haldokolt.

Odatérdekeltem a pad elé, melyen feküdt és imádkoztam.

— Vége, vége! — hallottam minden oldalról.

Beérkeztünk a kikötőbe, a királynét rögtönzött hordágyra helyeztük, melyet hat ember emelt. Mielőtt megindultunk, leterítettem nagy fekete köpenyével. Szelidén agonizált a küzdőm minden

(A magyar ipar mellözése.)

Nehéz elviselni a hadikészültséggel járó terheket, de ez teljes lehetőséggé válik a az ország gazdasági kimerültségéhez vezet, ha a hadseregre vagy tengerészetre fordított kiadások az ország gazdasági egyetemes számára elvesznek, ha nem abba az országba folynak vissza, nem annak gazdasági életét táplálják, a honnan elvonatnak. Mint sok más gazdasági kérdésben, ebben is csak későn, évtizedek károsodása után ébredtek nálunk a helyzet felismerésére és még látom a csodálkozást, midőn a 90-es években kezdtük itt fesszegetni a tengerészetnél e tekintetben uralgó tarthatatlan állapotokat — ha jól emlékszem, a tengerészetre fordított kiadásokból akkor alig 3 százalék folyt vissza a magyar közgazdaság összességének — és követeltük az ipari szállításokban is a kvóta arányának megfelelő részesedést.

Akkor állítottuk fel a rekompensáció elvét és az állami üzemekben fizetett munkabéreknek az illető állam kvótájába való betudását. Meg kell vallani, hogy a nagy nehézségek dacára, melyekkel meg kellett küzdenie a tengerészeti vezetőségének, ott sohasem hiányzott a jóakarát, hogy az e tekintetben jogosan elhangzott kívánságnak eleget tegyen s ennek eredménye az a javulás is, mely a magyar részesedés arányszámát illetőleg tapasztalható.

Állandóan azt kellett azonban hallanunk, hogy a kvóta aránya szerinti részesedést azért nem lehet elérni, mert Magyarországon nincs oly hajógyár, ahol tengeri hajókat lehetne építeni, nálunk páncéllemezeket nem készítenek, ágyukat nem öntenek és így a legjobb akarat is kárba veszik, mert más cikkekben nem lehet pótolni azt a veszteséget, melyet ezekben szenvedni kénytelenek vagyunk. Hát a helyzet e tekintetben is most már megváltozott. Hajógyár már van, sőt úgy tudom, hogy most a magyar kormány nagy anyagi áldozatokat hoz, hogy a hajógyár oly hajóépítési területtel láttassék el, olyképen szereltesse fel, hogy ott a legnagyobb hadihajók is építhetők legyenek. Ha most már új hajókat építenek és a hajótestek és gépek nem készülnek Magyarországon, még pedig oly mértékben, hogy ebben némirekompenzáció legyen azon alkatrészekért is, amelyek nálunk még a hajógyár teljes el-

jele nélkül, de e pillanatban békétlenül fordította oldalát a fejét.

Megindultunk. Fejénél az egyik oldalon haladtam én, a másikon egy ur, ki a királyné fehér ernyőjét vitte, kifeszítve feje fölött.

Utánunk és körülöttünk fölizgatott embertömeg, mely a hajót visszatérni látva, szerencsétlenséget sejtett és összeszaladt.

Szívfaszaron szomorú volt ez a bevonulás oda, honnét alig egy órája vidáman indult utnát a királyné. Szobájába érve, lefektettük az ágyra. Golay dr. már helyben volt, kevés időre reá jött a másik orvos. Kivülök én, Madame Mayer, a fogadós neje és egy a hotelben tartózkodó angol ápolónő voltak jelen.

Dr. Golaynak megmutattam a sebet, ki azonban szondájával már nem bírt beléhatolni, mert a fűző eltávolítása után a sebészeti eredeti helyétől elcsuszott.

— Nincs semmi remény! — szolt kis várta az orvos. — Én ezt egy is tudtam, de mikor most rövid ridegséggel kimondani hallottam, dermesztő hideg járt át és fogvaogva, gépiesen mondtam utána: „Semmi remény“!

És mégis kérve kértem az orvosokat, kísértsek meg az élesztést. Hasztalan volt minden. Még élt, de már alig lélegzett.

Most jött a pap és megadta neki a generális abszolutot. Volt-e akkor még benne élet? Vagy azon reményben szárnyalt föl az ő fenséges lelke, hogy nem várhatván meg a feloldozást, a menny küszöbén részesül majd a Mindenek Urának áldásában.

készülte után sem fognak gyártatni, akkor a hajóépítéshez való hozzájárulásért a felelősséget, a mi részünkről vállalni lehetetlen volna. Én nagyon kérem a haditengerészet igen tisztelt vezetőjét, hogy e kérdésben az adott körülményekkel számoljon és terveit már jó előre ennek megfelelően beosztani szíveskedjék.

Az ipari szállításokról lévén szó, még a következőkre vagyok bitor kiterjeszkedni. Készségesen elismerem, hogy a tengerészet vezetőségénél 1896. óta, mióta e kérdéseket a delegációban kezdük felvetni és fesszegetni, a legjobb akarat meg van, hogy a tarthatatlan helyzetet orvosolja a Magyarország ipari termelésének is juttassa a megfelelő részesedést. A helyzet kétségtelenül javult is. 1898. óta kapunk erre vonatkozó kimutatásokat. Összehasonlítást azonban csak 1904. óta tehetek, mert a kimutatások összeállításának rendszere megváltozott, a mennyiben 1904. év óta a pénzügyi kezelés alapján állítatnak össze a kimutatások. Ezek szerint az ipari szállításban való részesedésünk volt: 1904-ben 21.48 %, 1905-ben 23.4 %, 1906-ban 24.46 %, 1907-ben 27.43 %, 1908-ra még hivatalos kimutatás biterjesztve nincs, de ez későbbi lévén, volt alkalmam abba betekinteni s e szerint az ipari szállításokban való részesedésünk pláne 39.04 % ra rugott volna. Hiszen ez gyönyörű haladás volna, ha nem volna egy mulólagos véletlennek műve. A nagy emelkedés kizárólag arra vezethető vissza, hogy az illető elszámolási esztendőben bonyolították le a fiumei hajógyárban készült torpedó maszádok szállítása s ezáltal rugott fel oly erősen a magyar kvóta. Hogy mennyire mulólagos ez az örvendetes esemény, azt konstatálhatjuk az 1909-re vonatkozólag a magyar kereskedelmi miniszter ur által nagy figyelmességgel átvezetett összeállított kimutatásból. Ezen kimutatás szerint a tengerészetnek ipari megrendelések 58,890,318 koronára rugtak s ebből Magyarországra esett 10,484,047 korona, vagyis összesen 17.81 százalék. Hát bizony elég szomorú eredmény, mely arra vezethető vissza, hogy 7,784,062 korona ágyu, 8,913,713 korona páncéllemez és 18,500,000 korona páncélhajó, tehát összesen 35,197,780 koronát kitevő megrendelésből Magyarországnak egy krajcár sem jutott a nélkül, hogy azért más megrendelésekben megfelelő rekompensációt kaptunk volna.

Ő zintén megvallom, nem látom egész tisztán a tényleges helyzetet a rekompensáció kérdésében, nem tudom, mi az érvényben levő végleges megállapodás a kereskedelmi miniszter és a tengerészet vezetősége között. De ha még a megrendelési csoportokon belül való rekompensáció álláspontján állunk is, akkor is meg kell állapítanunk, hogy az következtér végrehajtva nincs, mert ugyanabba a megrendelési csoportba, mint a hajók, páncélok és ágyuk, beletartoznak a kizárólagos fegyverek, löszerek, világításához tartozó összes cikkek is és ha a rekompensáció elve akár csak a beszerzési csoportokon belül következtér vitetett volna keresztül, az ezen cikkekben való megrendelést teljesen a magyar iparnak kellett volna juttatni. Elismerem, hogy ennek nagy nehézségei vannak s azért azt hiszem, hogy a kvóta aránya szerinti megrendelésnek reánk nézve oly fontos gazdasági kérdése igazán és helyesen megoldható csak akkor lesz, ha a magyar hajógyár nagy tengeri hajókat tud építeni és a tengerészet vezetősége részéről azon köteles figyelembetartásban részesül, amelyre a sok ideig elszorított gazdasági károsodás folytán hazánk ipara szempontjából méltán igényt tarthat.

A megújítandó és újból hozandó határozati javaslatokra vonatkozó indítványaimat az

általánosságban való tárgyalás eredményéhez képest ennek befejeztével fogom megtenni, most csak arra szorítkozom, hogy a költségvetést általánosságban a részletes tárgyalás alapjául leendő elfogadásra ajánlom.

(Montecucoli védekezése.)

Ezután Montecucoli gróf tengerészeti parancsnok a következőket mondotta:

— Már az 1908 évi ülészekben volt szerencsém a t. országos bizottságnak bejelenteni, hogy mi sem maradhatunk el többé a nagy csatahajók megépítésével és hogy a következő ülészekben kénytelen lesznek egy erre vonatkozó előterjesztést tenni. Az 1909. év május havában, sajnos, a delegációk nem ülészttek. Az előterjesztési kívánt hajóépítési tervezet, mely az 1909. év szeptember havában ülésező közös minisztertanács tudomására juttatott, rövid határidőre volt megszabva. Meg kell azonban jegyezni, hogy a hajóépítési technika óriási haladása mellett egy hosszú határidejű építési sorrend felállítását nem tartom helyesnek. Az ilyen tervezetek, mint a tapasztalatok azt bizonyítják, mindig meglesznek változtatva. Míg időközben a delegációk összajövetelének ideje a messze távolba esett, július hó közepén két súlyos szabaddá lett és a Stabilimento Tecnico megrendelések miatt fordult házzánk, melyeket, jóllehet csatahajókra sürgős szükségünk lett volna, természetesen nem adhattunk meg. Ennek tudatában a fentebb nevezett tárgyat, hogy üzemének részleges beállítását és a munkásoknak azzal járó elbocsátását megakadályozza, azzal az ajánlattal járult előm, hogy a tengerészeti osztály által jóváhagyandó tervek szerint készítenő két csatahajót a magam számlájára épít. Tekintve immár ama lázas tevékenységet, amely a európai államok tengerészeti szertáraiban folyt, melyhez még Spanyolország és Törökország is csatlakozott, Ausztria-Magyarország, ha csak a tengeren való érvényesüléséről évekre nem akart lemondani, nem maradtatott el, de nem is volt szabad elmaradnia.

T. orsz. bizottság! Meltóztatassék tekintetbe venni, hogy e hajók építési ideje 36 hónapot vesz igénybe és hogy ezután is még hat hónapra van szükség, hogy ezek teljes értékűekké váljanak. Annak tudatában, hogy a tengerészet harcoképességéért felelős vagyok, érett megfontolás után az illetékes tényezőkhöz fordultam és kifejtve az összes körülményeket, megkerestem őket, hogy a Stabilimento Tecnico ajánlatához járuljanak hozzá. Beható tanácskozás és megfontolás tárgyává téve ama körülményeket, amelyek a flotta harcoképességére való tekintettel a hosszabb várakozást kizárták tüntették fel, a fentnevezett tényezőkkel egyetértőleg a Stabilimento Tecnico ajánlatát elfogadtam. Magától értetődik, hogy a Stabilimento arra számít, hogy a tengerészeti vezetőség annak idején a költségek alkotmányos megszavazása után átfogja venni a hajókat.

Azáltal, hogy e hajók tervei a Stabilimento rendelkezésére bocsátottak, biztosítottuk a magunk részére ama nem kiesnylendő előnyt, hogy a mennyiben a t. orsz. bizottság az erre szükséges összegeket alkotmányosan engedélyezi, már rövid időn belül abba a helyzetbe jutunk, hogy rendelkezhetünk e hajók felett, a mi a haditengerészet harcoképessége szempontjából eléggé magasán nem értékelhető.

A két kormány eleddig nem bocsátotta rendelkezésre a két hajó kialakított árát, sem arra eléget nem adott. Az orsz. bizottság illetékes megállapítási joga az összes alkotmányos tényezők által teljes épségben megóvatott. Csak

az 1911. évre egybehívandó orsz. bizottság előtt leszek abban a helyzetben, hogy a pénzügyi helyzetre való tekintettel a több évre felosztandó programról részletesen nyilatkozzam és annak összes részleteiről megfelelő képet nyújtsak. Ehhez képest kérem kell, hogy a programnak és az azal kapcsolatban álló hajóépítkezéseknek beható fejtegetését ez idő szent a lehetőségig mellőzni méltóztassék.

(Támadás Montecuccoli ellen.)

Chorin Ferenc a flottavezetőség terveiről megállapítja, hogy a haditengerészet nagyarányú és gyorsított fejlesztésével állunk szemben. Elmeri, hogy egy nagyhatalomnak flottára szüksége van, de mivel nekünk nincsenek gyarmataink, tengeren túli kereskedelmünk, nem jelen élelly és partvédelmünk geográfaiilag sokkal könnyebb, mint más államoké, nagyon óvatossá kell lennünk, mert gazdasági helyzetünk a hadseregnek és a flottának egyszerre való roamos fejlesztését nem bírja ki. Csak az elkerülhetetlenül szükségeseket kell megvalósítani. A két megrendelés nélküli óriás hajót illetőleg szólóknak aggodalmak vannak. Azt mondja a parancsnok, hogy 1909. év őszén a két kormány előzetes hozzájárulását megkapta. Ha ez így van, a dolog még aggodalmasabb, mert így a delegáció ellenőrzési joga illuzóriussá válik. Különösen sérelmes, hogy az óriás hajók kizárólag Ausztriában épülnek. Elvárja, hogy a többi Magyarországon építik meg és kimutatva a magyar ipar folytonos karcosodását, a megfelelő részletet sürgeti. Bármily vonzó a gondolat, hogy tengeren uszó óriás hajók képviseljék a monarchia tekintélyét, mégis a fejlesztés tempója túlságosan a érvényesítendő gazdasági érdekeinket. Az államháztartásunkra pedig nyomasztó, anélkül, hogy gazdasági értéket fejlesztené. Kéri a tengerészet vezetőjét, hogy a flotta építésén a lehető legnagyobb mértékletet gyakorolja. Ebben a reményben elfogadja a költségvetést.

Batthyány Tivadar gróf alkotmányos szempontból kifogásolja azt a kívánságot, hogy az óriás hajók építésével most foglalkozzék a delegáció. A hadvezetőségnek kötelessége lett volna a tájékoztatás. Az a nézet, hogy a hadvezetőség az annektációt ürügyül használja fel állandó kiadási keretek megteremtésére, mert az egész rendkívüli költségéből mindössze 18 millió ment annektációs célokra. A két óriás hajónak formális felbatalozás és megrendelés nélküli való építése a parlament budgetjogát sérti. Előbbi a haditengerészet vezetésével szemben bizalmatlanságot fejezi ki. Az a nézet, hogy flotta szaporítása egyáltalán nincsen szükség és ily célra egy fillért sem ad, annál kevésbé, mert a haditengerészet a magyar ipart folytonosan negligálja. Végül a zászlóügy siko mányos rendezését sürgeti.

Mezőssy Béla alkotmánypolitikai szempontból hozzájárul Batthyány fejtegetéséhez. Kéri, miért nem terjesztették elő Heltai Ferenc indítványát a hadi felszerelési leltár dolgában. Az indítvány helyes, csupán azt akaró pontosan látni, hogy az 54 millió rendkívüli hitelt mire fordítják. Fél azonban, hogy az indítványnak rejtegető célzata van. Koostitúciós akarják a bírányokat, hogy a ténny jövőre horribilis követelésekkel állhassanak elő. Csakla közlik Chorin felfogásához, annyiban azonban eltereli, hogy a költségvetést nem szavazza meg.

(Miniszterelnöki cáfolat.)

Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök a két építés alatt levő óriás hajóra nézve kijelenti, hogy úgy

ő, mint az előző kormány határozottan visszautasított minden felelősséget, hogy bármiféle hajóépítés történjék. A kormány csak a fiumei hajógyár építéséhez járult hozzá. A magyar kormány csak ma tudta meg Montecuccoli beszédéből a hajóügy mibenlétét. A kormány ezért nem vállal felelősséget, sőt nem is járul hozzá semmi olyan megrendeléshez, melynek alkotmányos előfeltételei nincsenek meg és tiltakozik az ellen, hogy az ügyből az országra bármily kötelezettség háradjon. A fiumei hajógyár építéséhez a kormány csak azért járult hozzá, hogy később ott is építhessenek hajókat és így a magyar ipar is részesülhessen az ilyen szállításokban.

Montecuccoli tengerészeti parancsnok kijelenti, hogy a fiumei gyárat is igénybe fogják venni az ezutáni szállításoknál, de rekonpenzációról most már nem lehet szó.

Nagy Ferenc felszólalása után a miniszterelnök Batthyáynak válaszolva kijelenti, hogy a kormány a kilenc programot meg akarja valósítani.

Az előadó határozati javaslatot terjesztett elő arra nézve, hogy a jövőben költségvetési felbatalozás nélkül semmiféle megrendelést se szabad tenni és arról is, hogy a zászlókérdést alkotmányos tárgyalás során szabályozza a kormány.

Az a bizottság ezután a költségvetést általánosságban elfogadta és a határozati javaslat tárgyalását a délutáni ülésre halasztotta el.

(Délutáni ülés.)

Bécsből jelentik: A delegáció tengerészeti albizottsága ma délután négy órakor folytatta ülését. A közis miniszterek közül Acranthal gróf közös külügyminiszter, Schönaich báró közös hadügyminiszter és Burián báró közös pénzügyminiszter, továbbá Montecuccoli gróf tengernagy, a haditengerészet parancsnok, a magyar kormány részéről pedig Khuen miniszterelnök, Lukács pénzügyminiszter és Hazai honvédelmi miniszter vettek részt az ülésen.

Dániel Tibor báró elnök, miután az ülést megnyitotta, felhívta a bizottságot, hogy az előadó által a délutáni ülésen előterjesztett javaslatra vonatkozólag határozatot hozzon.

A betervezett javaslatához Batthyány Tivadar gróf azt a módosítványt nyújtja be, hogy a határozati javaslatba ezen szavak: „fedezet nincs” mellé tétessék még „olyan kezdeményező lépést se tegyen mindaddig, amíg ehhez a két kormány előzetes beleegyezését meg nem nyerte”. A módosításhoz az előadó is hozzájárult, mire azt a bizottság elfogadta. Majd az elnök indítványára a bizottság azt is elhatározta, hogy az előadó hasznos módosítás megtevése végett a hadügyi albizottság ülésén tegyen javaslatot.

Rosenberg Gyula visszavonta azon indítványát, amely szerint az ipari megrendelésekre vonatkozó javaslatban a „hadügyi kormány” kiegészítessék ezzel: „és tengerészeti vezetés”, minthogy időközben meggyőződött róla, hogy ez a kifejezés mindenütt benne van a javaslatban, ahol szükséges.

A bizottság elhatározta a zászlókérdés napirenden tartását olyan értelemben, amint azt a miniszterelnök javasolta.

Ezután a bizottság részleteiben is letárgyalta és elfogadta a tengerészeti költségvetést.

Wellmann „rossz vicce.”

— Részletek a megmeneküléséről. —

Távíratok tudósítás.

Arad, október 20.

Wellmann vállalkozásának kudarca nem volt meglepő — írják a francia szaklapok és napilapok. Erősen elítélő az a bíráló, melyben az amerikai légi utas részéről és De la Vaux gróf, az ismert aviatikus egyszerűen öröletnek mondja, amit Wellmann elkövetett. *Blancher*, a párisi aeroklub díjának háromszoros megnyerője kijelenti a *Figaróban*, hogy Wellmann egy „rossz viccet” produkált. Egyebet nem.

Az angol lapok pártfogásukba veszik Wellmann és dicsérik az Amerika ballon utasainak hősiességét, melyet a vakmerőség deliriumának neveznek. Csak azon csodákozunk, miért kellett leszállniok a léggömbből, mikor eddig semmi okát nem tudják adni a repülés abbahagyásának. Abból a körülményből, hogy a ballon, a mentőcsónak leeresztés után a magasba szállott, azt következtetik, hogy az még sértellen volt, mikor a Trent gőzshöz fordultak segítségért.

Newyorkból jelentik: A Trent gőz, amely a sűrű köd miatt több óra hosszát vesztett Newyorktól nem messze, tegnap dél helyett csak délután fél hatkor érkezett meg a kikötőbe. Egész flottilla rajzolta körül a hajót. *Atlantic City*-ből külön vonatokkal több százan érkeztek a kikötőbe. Wellmann és társai a gőz fedélzetén sorba állottak és kalaplengetéssel viszonzták az üdvözléseket. *Lood* nak, a léghajó gépészének arca baloldalán kissé össze van zúzva. Az üdvözlés rendkívül szíves és meleg volt. Wellmann és kísérői a több ezer főnyi közörség lelkes hurrái között szálltak rá arra a külön gőzre, amely őket berítte Newyorkba.

Wellmann elmondta, hogy egyik kísérőjüke *Irving* névről volt a társaság szakácsa. Ő készített naponta kétszer ebédet, sonkát és tojást és naponta háromszor kávét főzött a társaságnak. Az utasok rendkívül sokat szenvedtek az időjárás ingatagsága miatt, amely a léggömb burkolatát hol kitágította, hol meg összehúzta.

A Trent gőz egy matróza pillantotta meg először a léghajót. Azonnal jelentést tett az első tisztnek, aki felköltötte a kapitányt. Egy két perc alatt a gőz 150 utasa a fedélzeten volt és nagy érdeklődéssel nézték az izgalmas eseményt. A léghajó gömbjével a hold fényében fantasztikusan nagyok látszott. A Trent kapitánya a hajón levő Marconi táviróval azonnal feltávíratozott:

„Kik vagytok, honnan jöttök?”

Néhány perc mul a megjött a válasz:

„Az Amerika léghajó nagy bajban van. Segítsenek!”

A mentés roppant nehezen ment. A „Trent” emberci több óráig bajlódta, hogy meg tudja fogni a léghajó köteleit, de hasztalan. A gőz merőlegesen a léghajó alá tartott jutni, de ez sokáig nem sikerült. Az Amerika utasai azt hiszik, hogy az equilibrátor készülék, amelynek egyensúlyban kellett volna tartani a léghajót, okozta a nehézségeket. A mentés éjjelen a léghajó nagy bajban volt. Ide oda lódukt és az utasok minduntalan attól féltek, hogy kilóduknak a csónakból. Mikor végre a Trentet megpillantották, élénk hurrázásban törték ki. Rögtönzött fáklyákkal adtak jelet magukról.

Wellmann egy újságíró előtt kijelentette, hogy a kudarc nem csüggesztette el és a következő ismét megkísérli az Océán átrepülését. De ezutal nem fog (equilibrátort magával vinni.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetésosztály — 151

Erzsébet királyné gyilkosának öngyilkossága.

— Luccheni halála. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 20.

Saját kezével oltotta ki életét az örület egy rohamában az a gyilkos, aki egy nemzet szívét verte véras törét. Luccheni nadrágszíjával felakasztotta magát.

Ma egy bécsi lap a következő részleteket tudta meg az elpusztult feyene életéről:

Genfből jelentik: Luccheni holttestét borzalmas látványt nyújt. Szemei kimerednek üregükből, de még így is meglátszik, hogy életében kancsal volt. Ajkán megaiudt fekete vér van és kilátszanak apró sárga fogai. Az arca szőrös, nem borotválkozott már nyolc nap óta. A holttestet a törvényszéki halottaskamrába szállították és ma fogják felboncolni.

A bécsi „Zeit“-nak következőket jelentik Genfből:

A fegyházban szigorúan tartották Lucchenit, de korántsem bántak vele olyan kegyetlenséggel, mint azt francia és olasz lapok több ízben megírták. Fejét teljesen leborotválták, barna daróerubát és kis barna sapkát adtak rá. Reggel tejeskávét, délután főzeléket, este pedig levest kapott fekete kenyérral. Délben és este egy liter bort is kapott.

Az első években a fegyházi élet szenvedései sem lelkileg, sem testileg nem törték meg a szívós és cinikus embert. „Dacos, gyűlöletteljes magatartást tanúsított mindegyik szemben és nem egy ízben ragadtatta el magát erőszakoskodásra is. Fakó, bosszúvágyú, de mégis megígért, hogy megadja magát, vadul vilámlottak szemei és veszedelmes volt a közelébe is kerülni. A fegyház őrei mindig nagyon vigyáztak a vele való érintkezésénél és őt tartották a legveszedelmesebb feyeneknek.

Az első merényletet 1905. őszén követte el a fegyházban. Engedélyt kért arra, hogy újságokat olvashasson. Kérését megtagadták. Pár nappal ezután jelentkezett a fegyház igazgatójánál, hogy kérését személyesen adja elő. Az igazgató irodájában fogadta és kijelentette, hogy a kérést nem teljesíti. Aztán hátat fordított neki. Luccheni ebben a pillanatban odalépett az igazgatóhoz és titóre emelte kezét. Az igazgató szerencsére idejekorán észrevette a támadást és megkapta Luccheni kezét. Heves viaskodás keletkezett Luccheni és a rendkívül erős igazgató között. Sikertült az igazgatónak földrepereni Lucchenit és egy segítségül hívott szolgálóval ártalmatlanná tenni. Csak ekkor vették észre, hogy a támadó jobbkezeben egy könyvkötőért szorongatott, amit a műhelyből lopott.

A másik orvtámadást Luccheni egy fegyházor ellen követte el. Ájulást színelte és mikor az őt az ágyán fekvő Lucchenihez ment, az megkapta az őt nyakát és fojtogatni kezdte. Szerencsére Luccheni mellett mindig erős fegyházoröket alkalmaztak és néhány pernyi viaskodás után sikerült az őrnek Lucchenit lefogni. Egy arra haladó őt a cellából kihallatszó lármára figyelmessé lett és beszaladva a cellába, megkötözte Lucchenit. Szigorú feyelmi büntetésre ítélték és hetekig kellett láncokban maradnia.

Luccheni viselkedése már régóta azt a véleményét keltette, hogy a feyene elmebeteg. Bizonyossággal azonban nem lehetett ezt konstatálni, mert a gyilkos időnként egészen nyugodtan viselkedett. A lelkészszel és az orvosai, a kik a fegyházorökon kívül egyedül érintkezhetek vele, nagyon okosan beszélt. Merényletei következtében többször földalatti cellába vittek és így keletkezett ismételtén az a hír,

hogy Lucchenivel a fegyházban kegyetlenül bánnak.

Olvasta ezt a hírt Luccheni is, akinek néha megengedték, hogy a fegyház könyvtárába menjen. Így került kezébe egy francia lap és ebben olvasta a róla írt cikket. Felébredt benne a hiúság és a fegyházigazgató engedelmével nyilatkozatot küldött a lapokhoz, melyben kijelentette, hogy vele nem bánnak gonoszul, tápláléka elegendő és „mindegyesre jobb, mint sok más munkás kosztja.“

Míg környezetét többször veszélyeztette, önmaga ellenem fordult. A gérfeskud. birkóság előtt ugyan kijelentette, hogy jobb szeretné, ha guillotine alá küldenék, a fegyházban mégis egy társzót, mintha ragaszkodna életéhez. Csak az utóbbi hetekben mondotta többször, hogy unja már életét. Gyakran dühöngési rohamok fogták el. Pár nappal ezelőtt fejét a falhoz verdeste és a fegyházorökeket csak nagynehezen sikerült lecsillapítani.

Az aradi tereplovagló-verseny.

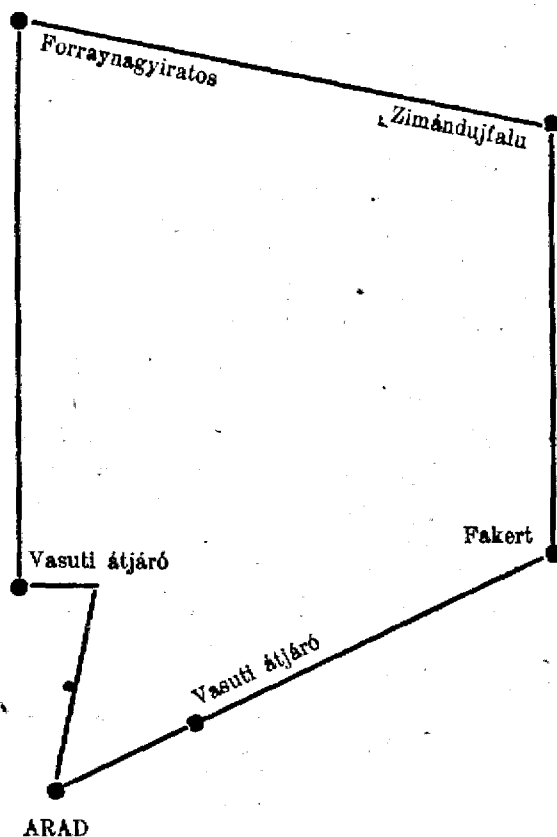
— Az ötvenhat kilométeres terület. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 20.

Ma megjelent lapunkban írunk már arról, hol folyik le az a nagy verseny, amely iránt az ország sportkörei máltán viseltetnek nagy érdeklődéssel. A versenyzők ma reggel nyolc órakor megjelentek a Batthyány-utca 31. számú házban lévő versenyirodában, ahol Persa Péter versenyegyleti titkár kiosztotta közöttük a direkt célra készült térképeket, amelyekből megtudhatta mindenki: Aradmegye melyik részén folyik le ez a nagy verseny.

Az előtünk fekvő térkép alapján az ötvenhat kilométeres területet hozzávetőleges méretek szerint itt mutatjuk be:

E szeriat hétfőn reggel 7 órakor az aradi versenypályán, a csálai erdő mellett indulnak a versenyzők öt pernyi időközönként. Három ellenőrző állomás lesz. Az első Fakert községben a templom előtt, a második Zimándujfalu közepén, a harmadik Forragnagyiratos községben. Aradtól Fakertig tizenkét kilométer tesznek meg, Fakertől Zimándujfaluiig tizet, Zimándujfalutól Forragnagyiratosig tizennégyet, onnét pedig Aradig huaz kilométert. A ki ezt az utat legrövidebb idő alatt megteszi, az kapja az első díjat.

Az ellenőrző állomásokat minden versenyzőnek érinteni kell. Legelőszerebb peraze to-

ronyirányban lovagolni, de ha így sok akadályt kellene elhárítani a lovasnak, akkor az ellenőrző állomások között lévő területeket bármilyen kerülvél belovagolhatja. A versenyzők éppen ezért már ma megkezdtek a terep alapos kitanulmányozását és naphosszat ott lovagoltak, hogy megvizsgálják: hogyan lehet legkönnyebben, legkisebb veszéllyel eljutni a kijelölt célhoz. Az uton néhány akadályval is meg kell küzdeni a versenyzőknek. Ezek: a vasuti átjárók. Ugyanis megtörténhetik, hogy amikor a versenyző át akar lovagolni a sínen, akkor vagy száz kocsiból álló tehervonat robog el az átjárónál. Es a esákte. nyai nagy tereplovagló verseny alkalmával is megtörtént a némelyeknél hátráltatta a haladást, mert várni kellett a koriafnál addig, amíg a vonat eldőcög. Az aradi verseny intézősége, amely nagy körültekintéssel jelölte ki a területet, ugy határozott, hogy nem kell a vasuti átjárót használni a versenyzőknek, ha nem akarja. Azt kerülheti és a sint bárhol átlavagolhatja.

Alkalmunk volt beszélni a nevezettek egyikével, aki ma kora reggeltől délutánig kint lovagelt a megfutandó területen.

— Nagyon nehéz verseny lesz ez — mondta az illető, mert hezazabb az ut, mint hittük. Ötven kilométeres területnek mondják, ma azonban pontosan kiszámítottuk és légvonalban számítva ötvenhárom kilométernek találtuk, azonban a kerülvéllel együtt nem kevesebb, mint ötvenhat kilométer. Ma az összes nevezettek kint voltak; ki kocsin, ki lóháton és valamennyien nehéznek találtuk a területet. Roppant kemény és jobbára szántóföldből áll, amelyeket gőzekével szántottak föl és ez még nehezebbé teszi a lovaglást. Azt gondoltuk, hogy meg lehet javítani a rekordot és egy óra 40 perc alatt befuthatjuk a terepet. De most már senkinek sincs reménye arra, hogy két óránál kevesebb idő alatt belovagolhassa a terepet. Holnap, holnapután és vasárnap is folytat tanulmányozzuk a területet, hogy minél jobban megismerhessük a könnyebben áthatolható részeket.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Telvaj cigánybanda. Ma délsőlt egész cigánykaravánt hoztak a esendörök az aradi kir. ügyészségre. Négy asztayból és tiz férfiuból áll a csoport, a vezetője pedig egy többszörösen büntetett gonosztévő, id. Parkas József. Tolnamegyéből kerültek ide, bejárták az egész országot, a lopások egész seregét követték el utközben és csak Medgyesegyházán sikerült a esendöröknek ártalmatlanná tenni őket. A ló-tól kezdve az aprójószágig mindent összeszedtek, ami a kezük ügyébe akadt. Természetesen a pénzt sem vetették meg. Hogy milyen nagy volt a vakmerőségük, azt bizonyítja, hogy Nagykamaráson beörték Szabó János gazda házába, aki a szomszéd szobában virrasztott a halott leánya mellett, feltörtek a szekrényt és 1400 koronát loptak ki belőle. Ebből a pénzből azonban csak 56 korona volt már náluk. Hogy a bünjeleket eltávolítsák, az egyik loptott lovat menekülés közben leütötték és a Marosba dobták. Domokos László vizsgálóbíró ma kihallgatta őket, de konokul tagadnak és még a nevüket se vallják be. 28 lopással gyanúsítják őket.

§ A férj előlétele. Érdekes válókeresetet adtak be ma az aradi kir. törvényszékhez. Bruck Kriszta az alapon kéri a férjével, Weber Károly asztalossegéddel kötött házasság felbontását, mert ezt lopásért három hónapi fegyházbüntetésre ítélték, amit Weber le is ült. A házasságkötés alkalmával azonban nem valotta be a dolgot feleségének. A házassági törvény szerint ez a házasság felbontására okul szolgál.

IRÓDALOM ES MUVÉSZET.

A színház műsora:

Péntek: Csitulj szívem, bohózat. B) bérlet.
Szombat: Elvált asszony, operett. A) bérlet.

Csitulj szívem.

(Bohózat három felvonásban, írták: Henequin és Véber; fordította Mérei Adolf. Bemutató előadás 1910. október 20-án.)

A Franciaországból importált bohózatokban senki se vár passziójátékot, sőt új dolgot se nagyon. Egy vagyunk ezekkel a darabokkal, hogy mielőtt megkezdődik az előadás, már ismerjük az egész tartalmukat, legfeljebb egyes jelenetekben és az ezerszer látott figurák kombinálásában tévedünk.

Mert miből áll egy átlag francia bohózat? Adva van egy kikapós öreg férj, egy házastárs vén feleség, egy ostoba fiatalember, kokott, szobalány és esetleg még egy-két hasonló zsánerű figura. De előfordulhat, hogy egyik-másik típus kettésével, hármasával van képviselve. Már most a mese igazán nem túlságosan fontos, csak az a mód, ahogy a figurák szerepelnek. Mert akármelyik figurákat kombináljuk össze egy-egy jelenetbe, mindig lehet olyan groteszk dolgokat végeztetni velük, hogy az áldott jó nép könyekig kacaghasson. Azt hiszem — s úgy látszik, hogy a francia színműirő mestereink ezt már régen gyakorolják — nem kell egyebet tenni, mint egy kalapba bedobni a fentebb említett figurákat, aztán vakon kiszedegetni belőle jelenetenként kettőt-hármat. Azt azután, hogy mikor vetközzenek mikor öltözzenek egymás ruhájába, mikor bujjanak a szekrénybe, fürdőkádba, szintén a szerencsésre lehet bízni. S ha véletlenül a sorsolás nem jól üt ki — ami alig hihető — vagy a szerzők túlságosan jó darabot akarnak írni, akkor a szereplők szájába adnak néhány sikamlós viaszt, sőt szertelen frivolitást.

Ezzel a kis bevezetéssel aztán meg is határoztuk a ma bemutatott darab, a *Csitulj szívem* értékét. Ámbár azt mégse lehet mondani, hogy a ma bemutatott darab átlagos nivójú francia bohózat. Nem! Mert olyan ostoba malacságokat, minden szellemesség nélküli trágárságokat, amiket ebben a darabban elmondanak, színpadról még nem hallottam. Például a második felvonás első jelenete, (amit a Vigaszínházban meg is rövidítettek) olyan bántó izléstelenség, hogy azt ép esztetikai érzékű ember undor nélkül nem nézheti.

De talán még nem lettek volna olyan bosszantók a darab izléstelenségei, ha a szereplők nem poentiroztak volna túlzottan, éppen a legsikamlósabbkiszólásokat. Sajnos azonban megtehték s úgy látszik a rendező ezt jónak találta.

Kár volt pedig a mai előadásért. Mert a darab, eltekintve a túlzott aláhuzásoktól és egy-két döcögéstől, a szokottnál jóval nivósabb volt. Különösen kitűnő volt Novák Irén alakítása Mirett szerepében. Az erkölcsileg züllött leányzó szerepét sok színnel, behizelgő kedvességgel és diszkrét izléssel alakította. Ugyancsak ügyes és diszkrét volt Benkóné, Várnay és Vendrey Vilma alakítása. Az utóbbi az egyéniségéből kiáradó leányos bájjal és üde temperamentumával tette még szimpatikusabbá a darab egyetlen finoman megrajzolt alakját. A többi szereplő részben beleolvadt az összesbe, ami jó volt, részben túlzásával vált ki, ami természetesen rossz volt.

A közönség nagy része piulva hallgatva az előadást és szívesen tapsolt — a szereplőknek. Opál.

* A legnagyobb világszenzáció, a Cippes dr. büntígye az Uránia mai új műsorában. Az egész világon hírhedtté vált feleséggyilkos angol orvos büntígye most kétszeresen érdekes, mert a világhírű gyilkos éppen a mostani napokban áll bírái előtt, hogy feltéért méltó büntetését elnyerje. Az Uránia természet után készült kitűnő felvételei izgató érdekességgel tárják szemünk elé azt a borzalmas bűnügyet és érdekfeszítő hajezát, amely hetekig lábba tartotta az egész világ érdeklődését. A mostani műsoron azonban még egész sereg olyan pompás kép szerepel, hogy a mai bemutató est méltán szenzáció estnek nevezhető. 241

Csalás levélbélyegekké.

Kísérlet aradi urinékkel és kereskedőkkel.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 20.

Ma egyszerre két levelet is küldtek be szerkesztőségünkbe olvasóink. Egyiket egy előkelő aradi urinó kapta „Rexroy tanár urtól”, a másik egy aradi nagykereskedő címére érkezett Washingtonból, a *Winter Gebaude*-ből. Mindkettőnek írója nem is új, de igen jóvedelmező módján a csalásnak akar meggazdagodni és az emberi természet kitűnő ismerőji vallván azt az elvet, hogy: kicsi halak jó halak — Aradról is szívesen teszik zsebre a hatvan és harminc filléret. Itt mutatjuk be a kiváló irásokat:

Rexroy tanár ur.

Ki légyen ez az ur s merre van hazája? Annyi bizonyos, hogy semmiféle fölfedezés vagy találmány nem fűződik a nevéhez s a Bolyai díj eldöntésekor sem került szóba a neve. Egyetlen lexikon sem emlékezik meg róla, tehát e szerint nem író, nem tudós, nem utazó. Azonban minden Larousse, Mayer és Pallas ellenére is állítani merészeljük: Rexroy író is, tudós is, utazó is. Ugyanis a tanár ur naponként megír legalább száz levelet, tudója jövendő életünknek és utazik a hiszékeny emberek pénzére.

Rexroy Lendomban székel s onnan küldözgeti leveleit Aradra a művelt világ minden nyelvén. Magyarországra szóló írásai természetesen — német nyelvűek. Néhány hét óta pontosan címezve tömérdek levél érkezik Londonból aradi uriaszonyok címére. Valameányi levél tartalma egyező s így hangzik:

Nagyságos asszonyom! Valamint a szem az élet tükre, úgy a kézírás a jövendő tükre, a melyből én különös természeti adományomnál, meg tudományos kutatásaimnál fogva képes vagyok arra, hogy mindenkinek jövendő sorsát előre megmondom. Tassék egy tiszta fehér papírosra rendes írásával egy német közmondást leírni s hozzá *hatvan fillért mellékelni* (bélyegben), akkor én hetvenkét órával később levélben értesítem jövendő életének fordulásától. Cím: Rexroy tanár, főposta, rastaute, London.

Minden egyes levélhez egy melléklet is van fűzve, amelyen valami *Blanquett* báróné melegen ajánlja a jövendőmondót a közönség figyelmébe, mert meg van róla győződve, hogy a maga érdekében helyesen cselekszik az, aki Rexroy ur bámulatos tudásához fordul. Azután egy mese következik *Blanquett* báróné életéből. A báróné, milliomos szülők elkényeztetett gyermeke, megszeretett egy külföldi ifjút. Szülei beleegyeztek a házasságba s már ki is tüzték az esküvő napját. Egy barátja ekkor fölhevítette figyelmét Rexroy tanár urra, hogy kérdezné meg tőle, boldog lesz-e a házasságában. A tanár ur leiratott vele egy közmondást s ebből azt jósolta, hogy az esküvőt követő na-

pon eltojgák az ifjút, mert Délamerikában rablógyilkosságot követelt el. Ő ugyan nem hitt a jóslásnak, de azért az esküvőt egy héttel elhalasztotta. Az első terminus után pontosan huszonnégy órával csakugyan letartóztatták vőlegényét. Hogy megmenekedett a szégyentől, gyalázattól és talán a haláltól, mert vőlegénye bizonyosan elvette volna láb alól, csakis Rexroy urnak köszönheti...

The M. A. Winter Co

Washington D. C.

A másik szanvdélyes levélró ez a szonsszerű névvel bíró ur. Jón a tél, tenát *Winter* ur, a „*Winter Building*”-ből, vagy mint ékes nemességgel írott leveleiben mondja, a „*Winter Gebaude*”-ből irasó csak a szájja el az aradi kereskedőket. Homályos célzatu üzleteket ajánl. Nem mondja meg, hogy mit akar eladatni azzal, akinek ezt a gépirásos levelet küldi, de hogy valami különös árucikk lehet, az bizonyos. Este és éjjel árusítandó és aki szorgalmas, három koronát is kereshet óránként. Mielőtt azonban elárulná ezt az aranyat termő titkot, pontos címet kér, még pedig nem írott, hanem nyomtatott betűkkel és a pontos címet tartalmazó levélben *harminc fillér* értékű levélbélyeget küldhet, magyar levélbélyeget is — írja Tál apó — mi olyanokat is használhatunk.

„Sürgős, hogy feleljen, mert az önnek szánt állás rövidesen betöltendő, ezért válaszoljon azonnal. De ne feledkezzék meg a 30 fillérsnyi levélbélyegről sem” — fejezi be két oldalas levélét, melyen csodálatosképen még az utca sincs megnevezve ahol az a felhőkarcoló áll, mely *Winter* ur nagyszabásu üzletét fogadja magába.

Annyi bizonyos, hogy Rexroy és *Winter* urak nagyon szerények, mert csak hatvan és harminc fillérről kopasztják meg áldozataikat, de jól számítanak, mert az éjjel is szorgalmasoskodni akarók és a babonás asszonysápnak legalább fele lépre megy. Természetes, hogy *Winter* ur és a londoni tanár ur családok, akik a közmondások révén meg fognak gazdagodni ha csak be nem teljesedik a közmondás: Addig jár a korsó a kutra, míg el nem törik.

Megakadályozott esküvő.

— *Milliomos és színésznő szerelme.* —

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, október 20.

A Lipótvárosban, ahogy mondani szokás, nagy a szenzáció. Egy fiatal milliomos megakadályozott házasságáról beszélnek. A rokonok és barátok akadályozták meg, hogy a fiatal zsidó milliomos elvegyen egy fiatal hölgyet, aki pedig az esküvő előtt áttért szülei hitéről a zsidó vallásra. A hölgy régebben a *Vigaszínház*nak volt a tagja, de csak igen lényegtelen, kis szerepekben játszott, a nevét, sőt őt magát is csak kevesen ismerték, pedig nagyon kedvesen játszott, beszélt a színpadon. A szédületes színpadi karriernek utjába állt a milliomos, aki menyasszonyává avatta a hölgyet. A kis színésznőnek választani kellett a színpadi milliós s az igazi autó közt s ő az igazit választotta.

Pár hét előtt villámgyorsan járta be az országot a hír, hogy az illető hölgyet az illető milliomos oltár elé vezeti, sőt el is veszi feleségül. A hölgy elkezdett zsidóul tanulni, e célból eljárt kávéházakba, színházakba és társaságokba s egy szép napon megjelenik a rabbi előtt, hogy áttér a zsidó hitre. A rabbi nem fogta tréfára a dolgot, látta, hogy nem csinálnak viccet vele és áttértette őnagyságát. Ezek után már csak az esküvő volt hátra. A fiatalok elhatározták, hogy egymással lesznek s e célból e hó tizegyedikén tartják meg az anyakönyvvezető előtt az egybekelést. Ellenben az esketés elmaradt. A milliomos családja meg-

adta a dolgot a vőlegény tanuinak addig beszéltek, míg azok az utolsó percben lemondtak a nagy megtiszteltetéséről, sőt elmentek a menyasszonyhoz és kapacitálni óhajtották, hogy mondjon le az egybekelésről, mert a család mindent el fog követni, hogy a frigy ne jöjjön létre.

Szegény menyasszony, képzelhetik, mint ájultozott, hogy nem egyezik bele az ügy ilyen elintézésébe és nem hagyja a jussát. A vőlegény is a menyasszony pártján volt s mint a népszínművekben szokás, verte az asztalt és fogadalmakat tett, hogy soha nem hagyja el a leányt. „Ma megakadályozhatják az esküvőt, de azért ne félj rózsám, megtartjuk azt mi legközelebb”. S az ügy most úgy áll, hogy az e hó tizezrededik esküvő elmaradt, elhalasztották bizonytalan időre. De azért esztendőre, vagy kettőre megtartják. A milliomas kijelentette barátai előtt, hogy szakít mindenkivel, ha kell, az egész családját elhagyja, de a menyasszonyához hü marad. Mindenesetre nagyon ritka dolog a romantika a Lipótvárosban. Az ember alig hinné.

ROSSZABBODÁS

a szerb trónörökös állapotában

— György herceg botránya a betegszobában. —

Lávirati tudósítás.

Arad, október 20.

Válságosra fordult ma éjjel Sándor szerb trónörökös betegsége. A rosszakaratu tifusz összes jelei megnyilvánultak már és csak a fiatal herceg szervezetének erejébe vetett renéy táplálja a mélyen sujtott királyi családot. Péter király sorsa fordul meg a trónörökös életén, mert a házirágó hírek szerint a szerb nép György herceget óhajja a trónörökös bekövetkezhető halála után a trónon látni.

A ma éjjel érkezett táviratok a következőket jelenik a beteg királyról:

Belgrádból jelenik: Az egész udvar a konak nagytermében várja az orvosok jelentéseit. A király tegnap este zokogva mondta: „Ha Sandor meghal, lemondok a trónról”. Chostek dr. egyetemi tanár mindenkit kitiltott a betegszobából. György herceg ennek dacára is be akart menni, de az első szobában az őrt álló tisztek feltartóztatták. A herceg erőszakkal félrefektette a tiszteket és behatolt a trónörökös-höz. Péter királynak kellett fellépni, hogy a szobából eltávozzon.

Chostek dr. bécsi egyetemi tanár a következőken számolt be a külföldi sajtó képviselőinek a trónörökös állapotáról:

— A trónörökös betegségéhez nem járultak semminemű különös jelenségek, amelyek komoly aggodalomra adnának okot. A betegség lefolyása megfelel a súlyos tifusz esetek normális menetének. A mellhártya felletett komplikációk nem adnak okot különös aggodalomra. A tüdő teljesen egészséges és nem mutat semmiféle gyulladásos jelenséget. A bronchitis igen csekély, a szívműködés kielégítő. Általában a mellhártya részéről beállott komplikációkat sokkal kedvezőbben kell megítélni, mint esetleg a tüdő részéről fellépő komplikációkat. Az erőbeni állapot kielégítőnek mondható.

Belgrádból jelentik: A szerb trónörökös állandóan nagyon rosszul van. Chostek dr. orvosprofesszor mindenkinek megtiltotta, hogy a beteg látozása már azért is, hogy a sötét kis szobában, ahol a trónörökös fekszik, ne rontsák a levegőt. Őrt is állítottak az ajtó elé, amiből már délelőtti kínos incidens keletkezett. György herceg, akit, mint emittattk, az őrt az ajtónál feltartóztatták, dühösen káromkodva lakte félre az őrt és az ott álló tiszteket és úgy ment be este is a szobába. A dulakodás

lármdja olyan nagyon volt, hogy az utóca is kihallatszott.

A trónörökös állapotáról az utolsó belgrádi jelentés a következő: A szerb trónörökös állapotában a mai nap folyamán határozott rosszabbodás állott be, vagy, hogy állapota életveszélyesnek tekinthető és a legnagyobb aggodalomra ad okot. A tegnap jobban töltött éjszaka után a délelőtti órákban szívműködése lankadni kezdett, ami a tifuszos betegknél rossz jel. Chostek tanár, aki ma elakart utazni, a királyi család sürgős kérésére a mai éjszakát még Belgrádban tölti. A trónörökös válságos állapota kétségbeesíti a családot. Péter király folytonosan zokogva jár-keel a palotában.

HIREK.

A tankerületi főigazgató

érdekes kijelentése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 20.

Vass Bertalan dr. nagyváradai tankerületi főigazgató most több napig Aradon tartózkodott és megvizsgálta az igazgatása alá tartozó középiskolákat. A főigazgató ma fejezte be az inspicirungot és elbucszott az intézetek tanáraitól, akik előtt legnagyobb meglepedésének adott kifejezést. Ez nem mondható föltűnő jelenségnek, mert hiszen az aradi középiskolákban mindig mintaszerű rend uralkodott és a tanítás mindenkor kielégítette a legmagasabb pedagógiai igényeket is. A főigazgató bucsuszávaiban nem is ez volt a feltűnő, hanem az az óhajlás, amelyet az ifjúság nevelésében és oktatásában vezérelvül kívánt a tanfériak elé szabni.

— Arra kérem önöket, — mondta a főigazgató a tanároknak — hogy az ifjúság nevelésében engedjék érvényesülni az egyéniséget. A tanár neveljen, tanítson úgy, ahogyan az egyénisége parancsolja, de a fiatal gyermek egyéniségét is figyelembe kell venni, sőt ugyszólván tiszteletben kell tartani. Az életnek kell nevelni a fiatalságot: ezt tartsák önök mindig szem előtt.

A tanárok körében élénken kommentálják a pap-főigazgató eme liberális nyilatkozatát. Meglepőnek találják ezt ama rendelete után, amelylyel tudvalévőleg két éve egyszersmindenkorra eltiltotta a középiskolai tanulók nyári mulatságait. A tanári karok rideg pedagógiai utasításokat remélték Vass dr.-tól, akiben úgy látszik örvendetesen csalódtak.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 20-án az időjárás: enyhe, száraz.

— Eihunyt osztrák-magyar nagykövet. Bécsből jelentik: ma egy itteni szenatériumban meghalt Khevenhüller Rezső gróf párisi osztrák-magyar nagykövet.

— Kormányválság Portugáliában. Lisszabonból jelentik: Híre jár, hogy a pénzügyminiszter, a köznevelési és a hadügyminiszter lemondásukat szándékoznak beadni. Az állami pénzverde igazgatója, akit felszólítottak, hogy egy bizottság előtt megjeleljen és számot adjon működéséről, revolverrel agyonlőtte magát.

— A kereskedelmi és iparkamarai választások. A kamarai választások előkészítésére és vezetésére a törvényhatóság által kiküldött központi bizottság ma Angel István dr. elnöklésével ülést tartott és a választások előkészítéséhez tartozó munkát elvitte. A választás határidejéül december nyolcadikát, esztendőket tűzte ki. Ugy határozott, hogy a kereskedő és iparos beltágok választása egy napon történjék. A szavazás két küldöttség előtt folyik. A kereskedők szavazatait szedő küldöttség elnöke Elias Ármin, az iparosokét szedő bizottságnak elnöke Reinhart Gyula lesz. Szavazó helyiségül a városi anyakönyvi hivatalt tűzték ki. Szavazni lehet szószóval, vagy írásban, egyszerre huszonegy névvel, akik közül a tizenhat legtöbb szavazatot kapott jelöltet tekintik megválasztott beltágnak, a többi nyolc mint póttág szerepel. A bizottság hirdetmény útján tudatja majd az érdekeltekkel a tudnivalókat.

— A főváros a husdrágaság ellen. Budapestről jelentik: A főváros pénteken rendkívüli közgyűlést tart a husdrágaság ügyében. A közgyűlés előtt a tanács ma foglalkozott a husdrágaság kérdésével és megállapította azt a határozati javaslatot, melyet a közgyűlés elő fog terjeszteni. A javaslat igen radikális intézkedésekkel óhajja a husdrágaságot enyhíteni. Első sorban követeli, hogy a szerb határt nyissák meg és teyék lehetővé a vasúti állatoknak szabad és korlátlan mennyiségben való behozatalát. A tanács maga is tisztában van azzal, hogy ez a hathatós intézkedés mezőgazdasági körök részéről nagy ellenkezéssel fog találkozni. Ezért azt javasolja a közgyűlésnek, hogy a főváros feliratát a főpórgármester vezetésével küldöttség adja át a kormánynak és kérjék fel a főváros országos képviselőit a küldöttségben való részvételre. A főváros egyúttal a szerb határ megnyitása céljából országos mozgalmat indít és csatlakozásra hívja fel az összes magyarországi városokat.

Budapestről jelentik: A szociáldemokrata párt ma két feltűnő, művészi kiviteü plakátot ragasztatott ki a főváros utcáin. Az egyik plakát szövege ez: „Magyarország termőföldjének egyharmad része az agráriusok kezében van. 1945 nagybirtokosnak fejenként 3831 hektár földje van, míg 1857,875 kisbirtokosnak fejenként csak 16 hektárja. Az agráriusok miatt nyomorog az országban millió és millió munkás, ezek miatt vándorol évente kétszáz ezer ember Amerikába.” A plakát Magyarország térképét ábrázolja, amire egy kövérre hizott agrárius nehezedik rá. Az ország négy sarkán pedig a lakosság vándorol kifelé külföldre. A másik plakáton ez áll: „Az agráriusok mindenképpen megakadályozzák, hogy Szerbiából és Romániából olcsó húst hozzanak be az országba, viszont a kiüzött francia és portugál csuháscsapat, akik csak a népet butítják, tárt karokkal fogadják. Pedig Magyarországon már eddig is 21,000 csuhás van, akik kétmillió ötszáz ezer hold földet bitorolnak.” A plakát Magyarország térképét ábrázolja, amin csak templomok láthatók. A kép tal sarkában egy kövér pap kitárt karral várja a Bécs felől kormenentel jövő papokat, míg a déli részen egy osztrák tarifa fel az országba befele tartó marhákat.

— A pajkos foherceg. Bécsből jelentik: Horák Franciska szolgálóleány, aki Lipót Szalvator főherceg udvartartásában végezte a cselédi teendőket és akit a főherceg fia, Ferenc Szalvator egy ezüsfajú tollal arnyosabban megsebesített, 20,000 koronás kártérítési keresetet adott be a főhercegék ellen. A bécsi polgári törvényszék a cselédleányt keresetével megutasította.

— Alsópapság a püspöke ellen. Nyitráról jelentik: Roskoványi Ágoston, egykori nyitrai püspök még évekkal ezelőtt több millió alapítványt tett a nyitrai alsópapság szűkös viszonyainak megjavítására. Az alapítólevél rendelkezése szerint, a jövdelem addig fordítandó célra, míg úgy nem rendezik a papok fizetését, hogy belőle rendszeresen megélhetnek. Batthyány Vilmos gróf nyitrai püspök most, arra való hivatkozással, hogy a kongrua által az alsópapság fizetésrendezést nyert, megvonta tőlük az alapítvány kamatait. Ez nagy elkeseredést szült a papok között és a csacai kerület esperesi gyűléséről levelet küldtek a püspöknek, amelyben rendeletének visszavonását kérik azszal az indokolással, hogy fizetésük olyan kicsi, hogy abból nem tudnak megélni. Valamennyi plébános és káplán aláírta a kérvényt.

— A Lloyd költözködésének nehézségei. Az Aradi Lloyd társulatnak most november 1-én kellett volna beköltöznie új otthonába, az Andrássy-téri Almay palotába. A társaság helyiségei azonban nem készülnek el a kellő időre és ez nagy zavarba hozta őket, mert a jelenlegi helyiséget az aradi munkapárt bérelte ki, amely november elején beköltözik. A társulat elnöke falkérte Almayt, hogy gondoskodjék ideiglenes helyiségről. Ez meg is történt. A Lloyd november 15-ig a Központi Szálló egy nagy földszinti termében, a magántisztviselők volt körhelyiségében húzódik meg. 15-én az építkezések befejezést nyernek. Együttal megemlítjük itt azt is, hogy a Lloyd tegnap levelet intézett Almay Olivérhez, amelyben tiltakozik az ellen, hogy a palota udvari helyiségét egy mozgóképvállalatnak bérbérdja. A társulat tagjai nyugalmat és csendet kerestek a körhelyiségekben és a zajjal, lármával, zenével működő mozi nem hat megnyugtatólag az idegekre. Ha Almay a társulat kívánságát nem veszi figyelembe, ebből majd levonják a konzekvenciákat, esetleg a szerződést is felbontják. Értesülésünk szerint Almay Olivér már meg is kötötte a szerződést egy mozgóképvállalattal, amely a palota udvari helyiségeit bérbérelte.

— A receptpanama. Budapestről jelentik: A receptpanamák dolgában a rendőrség ma újabb házkutatást tartott Necsek Adolf Váci-körut 66. sz. gyógyszerárában és Lenkey Vilmos dr. beteggyógyzópanamái orvos Podmaniczky uca 2. számú lakásán. A gyógyszerárban Szakáll Sándor rendőrfelügyelő négy detektívvel, Lenkeynél Bottár fogalmazó öt detektívvel tartott házkutatást. A házkutatást délután négy órakor fogatosították. A házkutatás után a gyógyszerészt és az orvost kihallgatták.

— Üzetátvétel. Rosenberg Arthur, a Neuman Testvérek cég volt tisztviselője és Stern Miksa battonyai kereskedő ma vették át May János, a nemrégiben elhunyt pékmester Andrássy-téri terménykereskedését.

— Visszaélések egy pénzintézetnél. Temeskubinól jelentik: A fehértemplomi ügyészségre tegnap az a feljelentés érkezett, hogy a temeskubini Dunareana című román pénzintézetben hamis váltókkal nagyobb sikkasztás történt. A vizsgálóbíró ma kiűzött Temeskubinba és megállapította, hogy ötvenezer korona hiányzik, amit Olariu Demeter és Balács György könyvelő és Szekcsán Lucian, az igazgatóság volt elnöke sikkasztottak el. A vizsgálóbíró még délután mindhármat letartóztatta. Az ügyben délután fordulat állott be, mert a bank a sikkasztók ellen beadott feljelentését visszavonta. Így azok ellen most csak okirathamisítás miatt folyik a vizsgálat. Hír szerint az Albina bank, amely a pénzintézetet alapította, a kárt pótolni fogja.

— Zsélyi Aladár repülőni fog. Budapestről jelentik: Zsélyi Aladár, a magyar aviatikus ismét Budapesten van. A lezuhanásból származó baját kihátrta és most már a jövőre gondol. Édeskes dolgokról beszélt egy látogatójának.

— Egyszer azt mondtam, — így kezdte — hogy a magyar aviatika tulajdonképpen csak most kezd fejlődni. Most be kell vallanom, hogy tévedtem. A nemzetközi repülőverseny díjai még csak ösztönözték egy kissé az aviatikusainkat, de azután, úgy látszik, megunták a díjsőséget. Halom ugyan, hogy Adorján János szépen repült, de amikor lezuhant, megfogadta, hogy többet nem ül a gépére. Horváth tanár is mutatott valamit, de bizony többet vártunk tőle. Székelynek a híret se halljuk, a többiek-ről se tudok valami sok jót mondani...

— Mikor látjuk ismét a repülőverseny-téren?

— Erre még nem tudok válaszolni. Az egészségem már teljesen helyreállt, a bal szemhéjam már majdnem elvesztette merevségét, jól érzem magam. Most, ősszel, nem akarok semmit se kezdeni, kora tavasszal kimegyek a versenyterre, elkészítem az új monopláno mat, módosítva későbbi tapasztalataim alapján és remélhetőleg pár hónapi erős munka után beülhetek a gépembe.

— Hol van az összetörtött gép?

— Amikor megláttam, minden tulzás nélkül mondhatom, nem ismerem fal a művet. A gép összes alkatrészeit pozdorjává zúzva heverték a földön, nem találtam egy ép részt se az egész monoplánból. Legjobban sajnáltam a megrongálódott motort és a kettőtört légeszervet, amelyet első kísérletezésem óta használtam.

— Nem vitték a muzeumba a gép alkatrészeit?

— A közlekedési muzeum azzal a kérés-sel fordult hozzám, hogy állítsam valamiképpen össze a monoplánt. En fel is ajánlottam, hogy az aviatikus a pótolná a hiányzó részeket, fűszetákolná az eltörtött vázat, de hát ez pénzbe kerülne. Azóta egy sor irást se kaptam.

— Utazás az expresszvonat útközjén. Budapestről jelentik: Az expresszvonaton ma érdekes utas érkezett: Athias József 19 éves mechanikus, aki vakmerő vállalkozás hőse lett ezzel az utazással. A fiatal embernek Bécsben nem volt munkája, nem volt kenye-e és nem volt pénze. Elhatározta, hogy Budapestre jön, de koldulni utközben nem akart, gyalogolni sem volt kedve, vasuti költségekhez pedig egyetlen fillérje sem volt. Utolsó 20 fillérből Bécsben perronjegyet váltott és jóval az expresszvonat indulása előtt kiment a pályaudvarra. Az expresszvonat utolsóelőtti kocsijának átjárója alatt, az útközjére felhúzódva, elbujt, ott várta meg a vonat indulását, azzal a szándékkal, hogy indulás után felhúzódik a perronra, elbujik valamelyik kocsi-ban és eljön Budapestre. De a szédítő gyorsaságban, melylyel a vonat már közvetlenül indulás után haladt, a fiatal ember nem mert helyén megmozdítani és egész Budapestig az útközjén jött. Itt már elhagyta energiája, összeesett és az odasielő rendőröknek, vasutasoknak kénytelen volt utazásának titkát elmondani. Miután enni, inni adtak neki, bekisérték a VI. kerületi kapitányságra. Itt elmondotta, hogy tulajdonképpen folytatni akarta útját Romániába, mert ő Bukarestből való, két éve Párisban dolgozott, onnan saját pénzen Bécsbe ment, de itt munkát kapni nem tudott, pénze nem volt, elhatározta, hogy az expressz-szen haza utazik. A VI. kerületi kapitányságról átkisérték a toloncházba és értesítették a román konzult. Ha ez baza nem küldené, toloncuton továbbitják.

— Siegel Elza gyilkosa. New-Yorkból jelentik: Tavaly júniusban nagy feltűnést keltő gyilkosság történt. Egy kínai pincér, William Leon megölte Siegel Elzát, Siegel Ferenc német-amerikai tábornok leányát. A kínai törülközővel fojtotta meg a leányt, aki állítólag a kedvese volt. A gyilkosság után Leon elűtött Most, mint jelentik, sikerült elfogni. Texasban letartóztatták két kínait és az egyikről kiderült, hogy ő a tábornok leányának gyilkosa.

— Gyógyszertár átvétel. A magyarpécskai Megváltóhoz címzett gyógyszertárat Adler Gy. Lajostól megvette Zloczky György.

— Közművelődési ház Ségában. A ségái munkásház telep élénk és a város haladását jelentő felvirágzásának egyik újabb tanujelét jelenti az a tömeges aláírású beadvány, melyet a telepnek fáradhatlan megteremtője, Lautos Miksa adott be ma a törvényhatóság-hoz. Ségában építendő „Közművelődési ház” céljaira kérnek 573 négyszögöl területet a várostól. A kulturház építésének céljaira egy szerény összeggel már rendelkeznek, könyvtáruk is van és a társadalmi élet emelésére előadásokat szándékoznak tartani. A törvényhatósági bizottság bizonyára pirtfogásába vsszi ezt a dícsőretes törekvést és a Ségában letelepedett családok kulturigényeit szolgáló hízat tető alá segíti.

— A délvidéki állatjárvány keletkezése. A délvidéki állatállományban a ragadós száj- és körömfájás nagy károkat okoz, azontul a járvány megnehezíti a husbszerzést és a virosoknak tejjel való ellátását. A járvány keletkezésének kinyomozása iránt nyomban a járvány keletkezése után intézkedtek az állategészségügyi hatóságok. A nyomozás eredménye az, hogy babizonyult, miszerint a járványt Mehádára hozták be Romániából négy ökrrel, melyet a mehádai bíró vásárolt. Ez a négy állat aztán megfertőzte a mehádai állatállományt és innen eladott marhákkal terjedt a járvány Lugosra, Tamasvárra, Aradra, Nagybeaskerskre.

— Születések és halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban október 20-án a következő születéseket és halálozásokat jelentették be: Született: Bulboka Mihály napezámosnak Mihály nevű fia, Tivadar Sándor máv. villamos művezetőnek László nevű fia, Balog Géza máv. kalauznak Géza nevű fia, Romberger János kovácsnak Emilia nevű leánya, Todorovics György lakatosnak Erzsébet nevű leánya, Benkő Imre fekezőnek Imre nevű fia, Neuman Alfréd gyárosnak Ferenc nevű fia, Holländer Alfréd fakereskedőnek Jolán nevű leánya, Tóth Lajos cipésznek Ferenc nevű fia. Meghalt: Hell Antal 78 éves magánzó, Balta Mihály 11 hónapos fiú, Fejes Julianna 8 hónapos leány.

— Francsa likőrök legbiztosabb készítésére. — házilag — a likőr aroma 1 öveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 279

Nyomatványok beszerzésénél kérjük forduljon lapunk nyomdájához, hol igen méltányos áron, esimes tiszta kivitelű nyomatványokat készítünk. Nyomdánk olyan modernül van berendezve, ahol bármily igényeket is ki tudunk elégíteni. Készítünk névjegyeket, levélap-papírokat, borítékokat, számlákat, gyűjtőjelentéseket, bármilyen kereskedelmi és ipari nyomatványokat, könyveket, műveket a leggyors-rúbból a legdicsesebbig. Kérjük szükséglet esetén hozzánk bizalommal fordulni.

Kiváló bór- és lithiumos gyógyterráz

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, közhvény-nél, cukorbetegség-nél, vörheny-nél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatású.

• Természetes vasmentes savanyúvíz. •

Kapható ártáryrészletekben és gyógyszerárakban.

SCHULTES ÁGOST Salva-Lépezet Salvator-terráz-állás, Budapest, Rudálfalva, 6.

ARAD HIRDETÉSEK.

A K i n e k

Ismeretség híján

házastársra, nevelőre, fizetvesztőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdatisztára, kulcsárra, vinczellőre, kertészre,	kulcsárra, gazdasszoyra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgá- pénzbeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége,
--	--

A K i

bérbeadni kíván

birto- kat, házat, vadászter- ületet,	kocsit, lovat, halászatot, telket,
---	---

A K i

eladni kíván

ort, szegorát, ort, gyümölcsöt, gabonát,	üzletet, műhelyt, lakást, stb. vagy
--	--

A K i

vándorokat vétel vagy bérbevitel cél-
jából keresel;

A K i

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabban ér csélt, ha az

ARADI KÖZLÖNY

kis hirdetés

rovatát használja.

„Vagyont szerzünk“

jeligére levél van a kiadóban.

Különféle

Hordó dugók

(kőris, tölgy és hársfából)

a legjobb minőségben és jutá-
nyos árban kaphatók: 2007

BAUER GYULA

Arad, Minorita-palota.

Keresek

2 tagú családhoz egy tiszt-
tességes, megbízható le-
ányt vagy asszonyt, ki a
háztartásban teljes gy-
akorlattal bír. Jó bánás-
módban részesül. Belépés
november 2-ikán.

Ház eladó.

Egy igen forgalmas helyen lévő
ház, melyben 85 év óta egy jó-
menetelű szatócsüzlet van, jutá-
nyos áron és kedvező feltételek
mellett eladó. Bővebbet: Landau,
Thököly Imre-utca 15. 8929

Érettségizett

és katonakötelezettségének eleget
tett fiatal ember, ki a magyar, né-
met és román nyelvet bírja, Ara-
don azonnali belépéssel vagy nov.
1-ére megfelelő állást keres. Aján-
latokat „Irodista” jelige alatt a
kiadóhivatal továbbítja. 8911

Érettségit tett ifjú,

gyógyszerész gyakornoknak ajánl-
kozik Aradra vagy Aradhoz közel.
Cím a kiadóban. 3864

Libaniját

veszek, beázatlant, legmagasabb
napi áron. Rothstein Mór fűszer-
kereskedő, Szabadság-tér 8. 3938

Teljes

vidéki új boltberendezés rőfös, rő-
vid és fűszer árunak, sürgősen
meg ehető özv. Schwartznéál,
Arad-Szent Márton. 3908

Elveszett

egy férfi óraláncon függő amulet
egy kisleány és egy férfi arcké-
pével, a megtaláló kellő jutalom-
ban részesül. Cím a kiadóhivatal-
ban. 3918

„Elté“

párizsi divatalbum 1000 ábrával
Kor. 2.—raktáron. Tolnai Világ-
lapja bérletben vagy számonként
díjtalanul házhoz szállitva. 100.000
kötetes kölcsonkönyvtár; legponto-
sabb kiszolgálás. — Krausz Paulin
Szinházépület. Telefon 511. szám.
511

Lakás kiadó

november 1-től Sárosi-utca 5. szám
alatt egy négy és egy 5 szobás
lakás kiadó, Ertekezni lehet Feny-
ves Károly építészeti irodájában
Kazinczy-utca 11. 3862

Nőtlen raktáros.

Valamely gazdaságban használ-
ható mesterséghez értő nőtlen rak-
táros keresetük gazdaságba, azon-
nali belépésre. Cím a kiadóhiva-
talban. 8896

Oszi Divat Album

utcai, házi tolette, costum, blous
és alj, valamint gyermekdivat al-
bum. Összesen 900 divatképet tar-
talmaz a vaskos 70 oldalas
könyv, ára 2 50. Kapható Ingusz I.
és Fia könyv-, zenemű- és papir-
kereskedésében Arad, Andrassy-
tér 16. és Weitzer János-utca. 671

Csemege szőlő

legfinomabb zamatu, kicsinyben 64
fillér, nagyban 60 fillér kilogram-
monkénti árban ajánl: Hámory-
gazdaság Arad, Deák Ferenc-utca
8. szám. 3778

Ha cigarettázik

használjon Progress szivarkahü-
velyt, 100 drb. 28 fill. 1000 drb.
K. 240. Egyedül kapható Ingusz I.
és Fia könyv- és papirkereskedé-
sében Arad, Andrassy-tér 16. és
Weitzer János-utca. 1651

Jókarban levő

női ruhák jutányos áron eladók
Kápolna-utca 4. sz. alatt.

Nevelőnőt keres

urt család. A nevelőnőnek egy
első elemi osztályos fiút a
vizsgára elő kell készítenie,
Zongorát vagy francia nyel-
vet tudók előnyben részesül-
nek. — Ajánlatok „Nevelőnő”
címen a kiadóhivatalba kül-
dendők.Házasság céljából uri ember
ismeretségét keres-
tem, 20 éves szőke, 50000.— ko-
rona hozománnyal, később nagyobb
örökséggel. Komoly gondolkozásu
csinos férfiak, ha vagyontalanok
is, irjanak e címre: L. Schlesinger,
Berlin 18. 3919

Használt

Ó l o m

megvételre kerestetik

Hirdetmény.

A volt Spitzer Ignác féle
Balta-Mika dűlőbeli pusztán ki-
vágott különféle hosszusságu
és vastagságu 49 drb. akác
tönk, továbbá 116 köbméter
dorong és hasáb akácza f. hó
23-án (vasárnap) d. e. 9 órá-
tól kezdve a helyszínén árve-
rés útján a legtöbbet ígérőnek
eladatik. 3931Az aradi zsidó hitközség
gazdasági előjárósága.

TELEFON 609. SZ.

ATLANTIKA

KÁVÉ legkitünőbb nyers fajok,
mindig frissen pörköelve.TEA erős és zamatos angol vagy
cross keverék :: :: ::RUM valódi Jamaikai saját és ere-
deti töltésű üvegekben. :: ::

fűszer és illatszer káros szagától mentesen csakis

ARAD, ANDRÁSSY-TÉR 20. SZ. A.
kapható. 8391Olvasóinkat
tiszttelettel kérjük
hogy bevásárlásaik-
nál a lapunkban ol-
vasott hirdetésre hi-
vatkozni sziveskedjenek

Horváth Flórián

uj angol uri-szabó üzlete

Aradon, Deák Ferenc-utca 40.

(Dr. Winter-féle ház.)

Értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy Aradon, Deák Ferenc-utca 40. sz. alatt egy a mai kor igényeinek megfelelő

angol uri-szabó üzletet nyitottam,

hol legdivatosabb szabásu uri ruhákat a legfinomabb szövetekből olcsó ár mellett készítek.

Állandó nagy raktár bel- és külföldi szövet újdonságokból. Miután csak legnagyobb gyárosokkal állok szerződésben és készpénzzel vásárolok, úgy abban a helyzetben vagyok, hogy már 60 kor-tól kezdve szép és divatos öltönyt vagy felöltőt készítek.

Pontos kiszolgálás. Olcsó szabott árak részletfizetésre is. Szíves partifogást kérve, maradtam

kitűnő tisztelettel 3857

Horváth Flórián uri-szabó.

ARADVÁRMEGYE KÖZIGAZGATÁSI BIZOTTSÁGÁTÓL.

4337—1910. KB. szám.

Hirdetmény.

A m. kir. kereskedelemügyi Minister ur f. é. szeptember hó 27-én kelt 62461—1910. sz. intézvénnyével a m. kir. állam-

vasutak céljaira Konop község területén szükséges és az alábbiak szerint a berzovai körjegyzőségi székháznál közszemlére kitett tervben és összeírásban tüzetesen körülírt területekre nézve a kisajátítási eljárást az 1881: XLI. t.-c. 32 §-a értelmében elrendelte.

Az eljárás megejtése végett ennél fogva Schill József vm. főjegyző elnöklése alatt bizottságként Szathmáry Gyula közgazgatási bizottsági és Bécsy Dezső törvényhatósági bizottsági tagot, jegyzőül pedig Heppes Aladár tb. főjegyzőt küldjük ki. Az eljárás megejtésére határidőül 1910. évi november hó 4. napjának délután 4 óráját tűzzük ki, helyéül pedig a konopi vasuti állomást jelöljük meg.

A bizottság kiküldéséről, valamint a határidejéről Konop község előljáráóságát, illetve a berzovai körjegyzőt a kisajátítási tervrajz összeírás kiadása mellett oly felhívással értesítjük, hogy a tervrajz és összeírás a berzovai körjegyzőség székházánál a tárgyalást megelőzőleg f. é. október hó 19-étől november hó 3-ig bezárólag tegye közszemlére és úgy erről, valamint a tárgyalás idejéről az érdekelt feleket egyenként és egyen felül a helyi szokáshoz képest a hirdetmény kifüggesztése és dobszó utján haladéktalan értesítse.

Megjegyezzük egyidejűleg, hogy a kiküldött bizottság az 1881: XLI. t.-c. 34. §-a alapján a kisajátítási terv megállapítása felett akkor is érdemi leg határoz, ha az érdekelték közül senki sem jelenik meg.

Az érdekelt feleket pedig figyelmeztetjük, hogy a tárgyalás alkalmával minden tulajdonosnak jogában áll a kisajátítási terv ellen felszólalni és kifogásait jegyzőkönyvbe vétetni. Ennek elmulasztása a már többször említett t.-c. 36. §-ában körülírt jogkövetkezményekkel jár.

A megjelenés elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs. Miről a kiküldött bizottsági tagokat és jegyzőt, a m. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségét, valamint a terv és összeírás egy példányának csatolása mellett a berzovai körjegyzőt értesítjük.

Arad, 1910. évi október hó 11-én.

A főispán távol:

Dálnoki Nagy Lajos,
alispán.

3928

RADÓGYULA

uj női divatáruháza

Andrássy-tér és Weitzer János-u. sarkán

Az új áruház cikkei:

Női felöltők

Leány- és gyermek felöltők

Női divat costumok

Női bundák

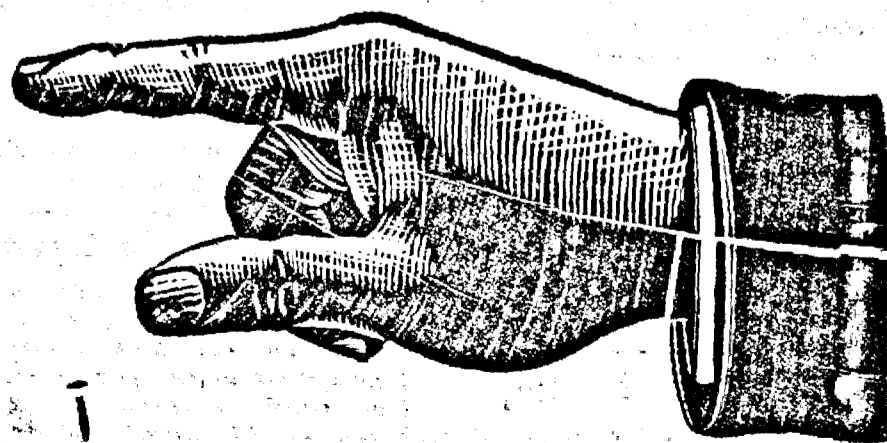
Szörme különlegességek

Gyermek ruhák

Női blousok

Pengyolák

Jupponok

3651

Szabott árak!

Külön mértékosztály!